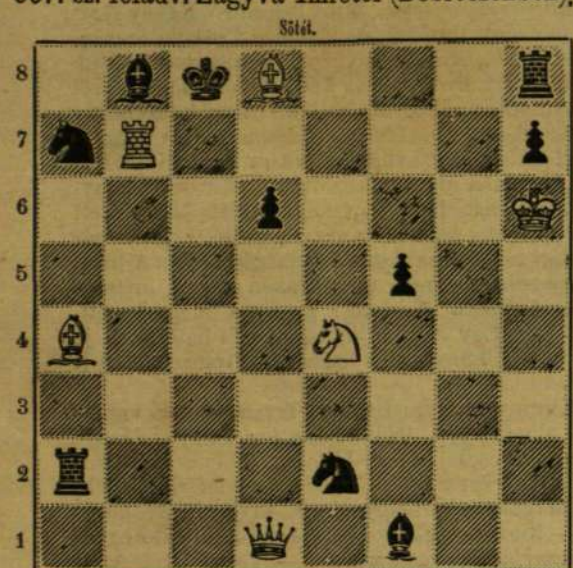

SAKKJÁTÉK.

907. sz. feladv. Zagyva Imrétől (Debreczenben).

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

902-dik számú feladv. megfejtése.

Kohlt és Kockelkörtől.

Világos. Sötét.
1. Bb5-f5. Ke4-d5 (a)
2. e5-e6+ t. sz.
3. Vb6-b1 b3 mat.

(a)
1. a5-a4 (b)
2. Vb6-d6 Fe7-d6:
3. e5-d6: mat.

(b)
1. h4-g3:
2. Vb6-b3 stb.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. Gelsen: Glesinger Zsigmond. Sárospatakon: Gérecz Károly. Debreczenben: Zagyva Imre. Miskolcson: Hartmann testvérek. Bogyáron: Mayer K. Budapestben: Németh Péter, K. J. és F. H. Marosvásárhelyt: Csipkés Árpád. Kolosmonostoron: Branner Gyula. T. Polgáron: Lyszaier és Munk. A pesti sakk-kör.

Egy hatosor használt pett sor, vagy annak helye egyszeri ligitással 15 krajczár; többesor ligitással 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ligitás után 30 kr.

Tartalom: Gerster Etelka (arckép). — A beteg király. — Dérnye naplójából (folyt.). — Az első országgyűlés Konstantinápolyban (két képpel). — II. Abdul Hamid szultán (képpel). — Servadec Hector kalandos vándorlása a naprendszert át (két képpel). — Egyveleg. — **Melléklet:** Mik azok a Corvinák? — Beszéd a m. akadémia megnyitáskor. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Halálhírek. — Szerkesztői mondanivaló. — Nyílt-tér. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 2. sz.)

Előfizetési felhívás a VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK 1877. évi folyamára.

Azon t. előfizetőinket, kiknek előfizetése márczius hó végéig lejárt, fölkérjük, hogy mielőbb sziveskedjenek megújítani megrendeléseiket, nehogy az új évfolyam kezdete az előfizetési ösztönösödése vagy elkésése miatt késedelem álljon be a lapok kiadásában.

Postai szétküldéssel vagy Budapestben házhoz hordva
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
együtt

Negyedévre 3 ft.
Félévre 6 „

Csupán a Vasárnapi Ujság:
Negyedévre 2 ft.
Félévre 4 „

Csupán a Politikai Ujdonságok:
Negyedévre 1 ft. 50 kr.
Félévre 3 „

Az előfizetéseket legcélszerűbben postautalvány által eszközölhetők.

Teljes számú példányok január 1-től kezdve még kaphatók.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

A t. közönséghez!

A keleti háború kitörése minden órán várható levén, rendkívüli előfizetést nyitunk a

NEMZETI HIRLAP-ra.

Azon általános elismerést, melyet e lap a múlt évi szerb-török háború alatt gyors, pontos és kimerítő tudósításai által kivívott, igyekezni fog az orosz-török háborúk alatt is kiérdemelni. Külföldi levelei és harczterti tudósításai lehető gyorsasággal és alaposzággal fogják olvasóit a bekövetkező, s hazánkra nézve oly nagyfontosságú napok eseményeiről értesíteni.

A „Nemzeti Hírlap“ tárgyalja a politikai napi kérdéseket rövid, velős, népszerűen tartott vezércikkben és kisebb közleményekben. Itt megtalálja az olvasó a törvényhozás üléséről, bizottságok, szakbizottságok, pártklubok tanácskozásairól rövid, de kimerítő tudósításokat, távirati és újdonsági rovatában a legújabb híreket.

A „Nemzeti Hírlap“, mindennap egy iven, a szükséghez képest, évenként 50—100-szor félívenyi melléklettel, tinnep utáni napokban pedig félíven megjelen; s ezentul is a legolcsóbb politikai napilap marad, mely a hírlapolvasó igényeit kielégítheti.

Az előfizetési ár tesz április hó bármely napjától, vagyis azon naptól kezdve, melyen az előfizetési pénz beérkezik: május végeig 1 frt 70 kr., — június végeig pedig 3 frt.

A rendes előfizetési, mely bármely hónap elején kezdhető meg:

Egy hóra 1 frt 40 kr.
Két hóra 2 „ 80 „
Három hóra 4 „ — „
Hat hóra 8 „ — „

Hogy a lap szétküldésében hiba ne történjék, kértnek az előfizetők a név, cím, lakhely s az utolsó postának correct olvasható kiírására. Legcélszerűbben járnak pedig el, ha czímszalagjunkt a postautalvány szélére ragasztva beküldik alulírt kiadóhivatalnak.

Az előfizetési pénzek a „Nemzeti Hírlap“ kiadóhivatalába (Budapest, Franklin-Társulat egyetem-utca 4. sz.) intézendők, legcélszerűbben postautalvány útján.

A „Nemzeti Hírlap“ kiadóhivatala.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bácsban: Hasznos és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Scherzstätte Nr. 2 és Oppell A. Wollzeile Nr. 22.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: { egész évre . . . 12 frt / félévre . . . 6 „ } Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: { egész évre . . . 8 frt / félévre . . . 4 „ } Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: { egész évre . . . 6 frt / félévre . . . 3 „ }

17. szám. — 1877.

Budapest, április 29.

XXIV. évfolyam.

TAHIR BEJ,

A CORVINÁK ÁTHOZÓJA.

TAHIR bej neve pár nap alatt olyan népszerű és sokat emlegetett név lett Magyarországon, hogy bár a háború viharos felhői mindig sötétebben tornyosulnak egünkön s már olvassuk az oroszok átkelését a Pruthon: mégis az utóbbi napokban többen foglalkoztak nálunk Tahir bejjel, mint az oroszok hadi operációival.

Tahir bej reánk magyarokra nézve becses és fontos küldetéssel indult el Konstantinápolyból, mint II. Szultán Abdul Hamid khán ő felsége küldötte. A nagylelkű szultán ajándékba küldötte vele nemzetünknek azt a nagy kincset, Corvin Mátyás igazságos királyunk levéghírű könyvtárából a törökök kezében levő 35 darab könyvet, melyeknek egykori bírásáról évek előtt még álmodni sem mertünk. Tudósaink valódi bucsujárást tettek e könyvekhez, csak hogy meglássák azokat. Láttak is belőlök egynehányat; de az összes kincset még látni sem volt szabad.

És most a török szultán a könyvek minden egyes példányát sajátkezű aláírással ellátva, s az összes kincset egy diszes ládába zárva küldi ajándékképpen a magyar nemzetnek. Ajándék ez, mert a hódítás, Budavárának bevételé juttatta azt a török kezére, ki azt ime visszaadja. Mennyi szép emlék van e könyvekhez fűzve!

A nemzetnek visszaajándékozott kincseket hazánk fővárosában, Budapestben kellett volna a nemzetnek átadni; így szólt Tahir bej utasítása, és a magyar nemzet már napokon át várta, hogy körében üdvözölhesse azt, ki e kincset hozza, s megköszönhesse ez ajándékot a felséges ajándékoznak: de Tahir bejnek töle nem függő körülmények miatt meg kellett állapodnia Bécsben s ott kellett átadni a Corvinákat.

Nem üdvözölhetők személyesen e kedves vendéget. Legalább e helyen bemutatjuk tehát, hogy a nemzet meglássa képét és megismerje életét annak, kit a törökök uralkodója a ránk nézve oly megmérdetlen becsű fejedelmi ajándék átadásával megbizott.

TAHIR BEJ 1842-ben Konstantinápolyban született. Elemi iskoláit bevégezve, belépett a konstantinápolyi műszaki iskolába, s ott két éven át jó sikerrel tanult, Párisba küldetett az „Ecole de la Flèche“ katonai előkészítő iskolába. Itteni tanulmányai befejeztével átmélt a párisi École Ottomanba, hol kiegészítette tudományos kiképzését. 1862-ben a katonai akadémiában jeles sikerrel kiállott vizsgálat után a

st.-cyri iskolában, mint belakó folytatta tanulmányait. Innen kikerülve két évi tanulmány után és diplomájával kezében, hadnaggyá nevezetett ki. Visszatérve Törökországba, belépett a császári őrség első zuáv-ezredébe. 1865-ben különös küldetésben járt Rumeliában és kapitányi rangra emeltetett, s mint ilyen a második hadtest második ezredéhez tétetett át Herzegovinába, hol több fontos és kényes

TAHIR BEJ.

ÉLET-ITAL.

Kitűnő házaszer,
váltó és moesárláz, bél és gyomorgörcs, epe-inger, hányás, tengeri betegség, vizeletszorulás, álmatlanság, stb. ellen.

Ára egy nagy üvegnek 65 kr., kisebb 50 kr.

SÓS-BORSZESZ,
mint házaszer.

Mr. William Lee utasítása szerint. Gyors hatást eszközöl: Rheuma, csúsz, szaggatás, fagyás, fog- és fülgyulladás, szemgyulladás, rákfekély, bénulások stb. ellen; fogtisztító szerül is igen ajánlható, mennyiben a fogak fényét elősegíti, a foghúst erősíti, és a száj tisztaságát iznyer szesz elpárolgása után.

Használati utasítás magyar vagy német nyelven jelentékeny orvosi s egyéb elismerő bizonyítványokkal, valamint bizománysaim névserával, minden üveghez mellékeltek.

Ára egy nagy üvegnek 80 kr., kisebb 40 kr.

Brázy Kálmán
Budapest, iroda és központi főraktár országút 24. szám, és
TÖRÖK JÓZSEF, király-utca 7. sz.
KÖBANYÁN: Kirchner Sándor, TOKAJBAN: Zákó Soma utaknál.

Vidéken a mellékelt utasításokban felsorolt bizománysaimnál.

Figyelmeztetés. Minthogy újabb időben több vevőm által a „Sós-borszesz“ minősége, jó és valódisága ellen panasz és azon kérdés intéstetett hozzám, hogy „Sós-borszesz“ készítése tényleg eladtam-e, azaz ennek készítésével más valakit bíztam volna meg? — Ertesülésem szerint néhány budapesti, szegedi, brassói és prágai cég az általam már évek óta gyártott s jó alkalmat forgalomba hozott sós-borszeszt (üveg-minták és neven felhasználása s aláírásom hamisítása mellett) utánzózza. Az illetők ezen valóban nemtelen eljárásuknak elejét vevendő: üvegim hátó részére 1876. január hó 1-től fogva Brázy Kálmán nagykereskedő Budapest, köriratu címetem nyomattam be.

Ha felsoroltak készítménye csak némileg is megfelelne a csúlnak, nem volna szükségük arra, hogy azt idegen cég alá burkolva, nevetem oly módon használják, mintha készítményök tölem származna. Kijelentem tehát ismételt, hogy a t. közönség csak azon sós-borszeszt ismerje el tölem származottnak, melyhez a használati utasításom aláírásom szerepel, s az üvegbe ragasztott címlap nem „mint“ vagy „nach Brázy“ ellátva, mert a kérdéses sós-borszeszt részben vidéki kereskedők készítményem helyett hozzák forgalomba.

3341-2

A szegedi országos kiállításon érdeméremmel és a III-ik országos tüzoltógyűlésen Aradon a nagy arany és ezüst éremmel kitüntetve.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tüzoltószerszám-gyár, harang- és érezöntődjé,
ajánlja szabadalmazott új szerkezetű fecskendőit, tüzoltó-egyleteket
legénysegi felszereléseit, vállalkozik kutak, szivattyúk
és harangok készítésére,
jótállás mellett a legjutányosabb áron.

Különös figyelmébe ajánlja a nagyérdemű gazdaközönségnek, saját-készítményű és transatlantia szivattyús kutait és gyárának vízvezetékek teljes felszerelésére nagy figyelemmel külön felállított vízműtészeti osztályát.

Mintaszerelések, képes árlapok, kívánatra rendelkezésre állanak.

Főtelep Erdély és Románia részére: Kolozsvárt, belsomonostor-utca.

Minden eddigi világtárlaton, haladás, jóízlés és versenyképességéért, első díjakkal jutalmazva.

Első cs. k. szab. duna-gőzhajózási társaság.

1877-diki gyorsmenetek megnyitása

Bécs-Budapest-Báziás-Gyurgyevo-Rustsuk-Konstantinápoly
(Rustsuk-Varna) között.

I. Bécsből, vasárnap reggeli 6 1/2 akor. (1-ső menet április 15-én.)
Budapestről, hétfőn reggeli 7 órakor. (1-ső menet április 16-án.)
Báziásból, kedden reggeli 9 órakor. (1-ső menet április 17-én.)
Rustsuk-Gyurgyevon, szerdán délelőtt.
Konstantinápolyon, csütörtökön d. u.
II. Báziásból, pénteken reggeli 9 órakor. (1-ső menet április 20-án.)
Rustsuk-Gyurgyevon, szombaton d. e.
Konstantinápolyon, vasárnap délután.

I. Konstantinápolyból, kedden délután (1-ső menet április 17.)
Rustsuk-Gyurgyevoból, szerdán este.
Báziáson, pénteken délután.
Budapestben, vasárnap reggel.
Bécsben, hétfőn este.

II. Konstantinápolyból, pénteken délután. (1-ső menet április 20-án.)
Rustsuk-Gyurgyevoból, szombaton este.
Báziáson, hétfőn délután.

3295

A legnagyobb választék és legolcsóbb forrás
napernyők- és legyezőkre
nézve, alpacca, selyem és faülből,
50 król 10 ftig, kisnyiban és nagyban

Rothauser Testvéreknél,
király-utca 1, Petrovics-féle
házban. — Hatvani-utca 16.

küldetésben járt. Itt kapta az őrnagyi rangot. 1875-ben Konstantinápolyba hivatott s a Mekkebi Harbie-ben (katonai iskolában) mint tanár működött. Itt alezredesi rangra emeltetett. Midőn Abdul Hamid khán a trónra lépett, kinevezte Tahir bejt hadsegédjének s e tisztet tölti be ma is. Ebben a tisztben kapta a megbízást, hogy a Corvinákat hozzánk szállítsa.

Tahir bej külső megjelenése rendkívül megnyerő. Egy öles magas, erős testalkata, széles melle azonnal a derék vitéz katonára képzetét keltik fel bennünk. Barna arcza, kifejezésteljes vonásai, méléző szeme a keleti típus legszebb példányát mutatják; szelíd, ábrándos tekintetű szemei mintegy ellentétben állanak erős, férfias testalkatával.

Tahir bej finom műveltségű egyén s nemcsak a katonai tudományokban bir jártassággal, hanem történelmi és társadalmi ismeretei is tágörűek. Politikáról nem beszéltünk egyútt. A legkisebb vonatkozást is gondosan kerülte. Társalgásunk tehát leginkább közönyös dolgok körül folyt, s mint jóízű, zamatos társalgót egyaránt élvezettel hallgattuk. Bácsben még nem járt, de ennél sokkal inkább vágyott Budapestre. Itt is várták őt s nagy ünnepélyekkel készültek fogadni, de a „magas hatalmak“ nem úgy akarták s Tahir bej látogatása a magyar fővárosban elmaradt. S azért csak innen a távolból ismételtük: „Csok jasaszin Tahir bej!“

Erődi Béla.

A tó-széli kocsmá.

(Képpel.)

Víg kocsmá ez; a dal belőle
Kihallszk a tóra, messzire —
Haha! S „a nevető csukához“
Ez a víg kocsmá ezimere.

Be furesa ezimere! Azt példázta:
Milyen boldog világ lehet
S mi jól foroghat a kerék ott
Hol még egy csuka is nevet!

Ugy is van! a mosolygó kocsmá,
Zöldségbe rejtve félig, áll:
Mint bujcsokát játszó gyerek, ki
Rejtékéből kikapadikál.

Hogy minél előbb megtalálják
S legyen nevetés és kacaj...
— No nem kell félni, itt is úgy van!
Vasárnaponként mennyi zaj!

A falból sokan kijárnak,
(A pap is itt költi el sorét.)
Lányok- s legényeket cziczáznai
Csak úgy esalogatja a rét.

Vándorlegények, messzi földről,
Batyujokat sarokba vetik;
A sok por után a habzó sör
Bezzeg hogy jól esik nekik.

Hogy nézi, két első lábáról,
Hogy nézi őket a szemfüles eb.
A fiúban játszó kis gyerekeknek
A tarka macska kedvesebb.

Terepély vén fák árnyékában
Oly bizodalmas jó is e hely.
A lég derült, a tó vidám,
A pázsit illatot lehel!

S hol a halászkó kiteríték
Hálóik', hadd száradjanak,
S a partra húzták kis ladikjuk':
Egyszerre megcsobban a hab.

Kis csónak evez át, erre, a tón,
Az verte idebb a habot.
Víg társaság jön a túlsó partról,
Nevetve, dalolva kiszállnak ott.

A városból nyalka diákok.
— Diák, ha szegény is, mindig úr —
Zsebökben apró pénz, szájukban a dal
„Gaudeamus igitur!“

Oh életem tava! engem is
Lágyan rengetve vigy!
Mosolygó zöld fedél alá
Végére hadd érjek így!

Szász Károly.

Déryné naplójából.

VI.

Az első szerep. A lámpák hatása. Melida és Járókó.
Pacha ur cantatája. Anabaptizáció. Az új szerződés.

Midőn engem szerződtek, már az előtt egypár héttel három fiatal leány is jött a színházhoz. Köztük Juhász Juliánna és Takács Nancsi. Ez utóbbi igen szép leány volt, de a színpadon nem ért semmit s igen ferde dolgokat hadart össze. A többi közt egyszer szobaleányt játszott s befut a színpadra, rákezd: „Nagyságos uram! Nagyságos uram! Segítség! Az ajtó elájult s a nagyságos asszony távnyitva maradt.“ Többször is történt vele ilyesmi. A másik kettő se sokat ért s el is eresztették őket csakhamar s ők elmentek Debreczenbe, az ott működő színtársulathoz, hol Juliánna nem sokára férjhez ment Udvarhelyi Miklóshoz, ki még akkor mint fiatal színész működött Debreczenben, — Tercsa pedig egy gazdag debreczeni vasárshoz.

Most elővettem egy szindarabot, melynek neve az „Egyiptomi ut.“ Ebben van egy kis pajkos szobaleány, ezt nekem kellett játszani, ez volt első szerepem. Muráyninét kértem meg, mutassa meg nekem, hogyan kell azt játszani?

— Hát tudod-e jól a szereped?
— Egy szóhiba nélkül — mondtam.
— No hát állj ide, és monddad.

En elkezdém mondani szerepemet, játszva, a mint este kell. Muráyninén igen megdicsért s mondá:

— Hiszen ezt neked tanulnod sem kell, oly helyesen fogtad föl; — csak aztán este is úgy játszad, mint most, — igen meg lesznek veled elégedve.

Eljött az óhajtott este. Föl voltam öltözve s várom a jelenésemet. Hát a mint bementem, egészen hátat fordítottam a publikumnak, úgy megjedtem a nagy világosságtól s elkezdtem mondani a szerepemet, hadarva, folyvást, folyvást, alig véve lélekzetet s teljességgel nem hagytam szóhoz jutni a színész, a ki az instat játszotta. Eleget sugdosta szegény, hogy forduljak meg, rá sem hallgattam; hiába rimánkodott, hogy hagyjam már őt is beszélni, hogy végtére egy kicsit mégis magamhoz tértem, mikor már csaknem végig elmondtam, a mi mondani valóm volt, egy szuszra. Ekkor aztán abba hagytam s most már én sugám neki:

— Kezdjük újra.

Igy aztán csakugyan újra kezdtük, kerékvágásba jöttünk. Jól ment minden; a közönség nem vett észre semmit, sőt azt hitte, hogy úgy kellett, mert az a pergő nyelvű szobaleány jellemzésére szolgál s a játék végével kihittak s minden jelenésemet megtapsolták.

Ezután soha se történt velem semmi ilyes. Most az egyszer először és utoljára vesztettem el a lélekjelenlétemet a színpadon.

E fölleptem után minden darabban játsztam, a chorosokban énekeltem s énekes szerepeket is tanultam, s nemsokára — mint mondák, — tökéletes otthonosságot tanusítottam az életet jelző deszkákon.

Vida ur már jóval azelőtt készített egy kis daljátékhoz szöveget, melyhez a zenét Pacha ur írta. Címe volt: „Az első hajós“ s ez az első hajós így bizonynyal az első eredeti magyar dalművek egyike. Vida ur csak nem akarta színpadra állítani, míg — miként mondá — egy olyan kis Melidát nem kap hozzá, a minőt ez az ártatlan kis vad leány igényel. Most kiosztották s betanultuk. En játsztam a kis Melida szerepét, a publikum teljes meglepedésére.

Ez oly nagy örömet szerzett Vida urnak, hogy játék után, Murányiékkel és Pacha urral fiakerre ültetett bennünket, — engem azon módon a vad leányka öltözetében, csupán kopott viklerembe burkolva, — elvitt mindnyájunkat a Beleznay-kertbe vacsorára.

Igaz, hogy színpadon is igen parányinak néztem ki; de most a térdig erő, zöld atlasz levelekkel berakott kurta tunikában, lebontott sűrű hosszú hajammal, mely elfödött, mint egy palást, olyan voltam, mint egy nyolcz éves, s a nézők csakugyan nem is néztek többnek. Körülállták az asztalt a színházból jövő vendégek, úgy hogy alig tudtunk vacsorálni. Vida ur engem az ölébe ültetett s úgy etetett s az ismerősök nem győztek gratulálni neki, hogy minő kedves kis vadat fogott.

Másnap délelőtt kis bepecsételt levélkét hozott az intendans inasa, czimezve „a kis Melidának“.

En megjedtem, föl nem mertem volna bontani a világért, szaladtam vele Muráyninéhoz, a ki felbontotta. Harmincz forint volt benne, e sorok kíséretében: „Ha minden két hétben ennyi haladást tanusít a kis Rózsika, mindig ajándékot kap a direktortól.“

De az én németem is megkapta a dicséretet, mert igazán jellemző muzsikát írt a darabhoz, s kivált az én szerepemben oly természetesen tüntette elő az egyszerű vad ártatlanságot, hogy megragadta a nézők érzelmét.

Különbben írt már ez a Pacha előbb is egy nagyszerű cantatét, melyet a pozsonyi országgyűlésen nagy díszszel adtak elő s melynek szövege a magyar honfiak elpuhult jellemét rajzolta. Volt benne egy nagy ária, mely nekem igen tetszett, s ki is irattam magamnak és aztán sok, sok évek múlva, midőn engem bevitték Erdélybe Kolozsvárra, ezt választottam beköszöntőmül az ottani színpadra. Ez az ária még az újabb kornak is bravurt csinált, ha ugyan „újabb kornak“ szabad csufolnom azt a negyven évet, mely alatt én azt még énekeltem. De valóban jól van karakterizálva a magyar érzelem átalá, s a magyar, lelkes, riadó hang. Csak azon csodálkoztam, hogy hol vette magát az a magyar tapintat abban a kis németben, kivált ama velős recitativóban, mely az áriát megelőzi.

Tessék megítélni e sorokból, melyekkel áriám kezdődik:

„Tekints, magyarság, e halmokra,
Hol hős vitézünk fekszenek,
S a hűtlen szívű bajtársokra
Sirjokból átkot dörgenek.“

Vagy a recitativóból, mely azt mondja a nemzetnek:

„Áldd, ó magyar, Tereziát, imádott fejedelműket, hazánk dicső koronás királyát, ki vérell szerzett százados törvényt megadta nemzetünknek. Hódolva áldja, mint jó anyát, hű népe s a késő nemzet ősi szabadságát védeni fogja ellentől, oltalmazni királyát utolsó csepp véréig s a hősök nemzete dicsőítve leszen, s hirdetni fogják hős tettei majdan, míg csak ember él e földön, hogy hűvebb nemzet széles e világon nem volt és nem is lesz a magyarnál soha.“

....Az öregség nagy baj! Mikor e cantate ismertetéséhez fogtam, meg voltam győződve, hogy vers-sorai még most is azon módon rendben vannak még emlékezetemben, mint hajdan. De ez nem úgy van! Három nap, három éjjel törtem a fejemet rajta, még sem tudok reá jönni, hogy leirhassam teljesen. Ide irtam hát, ha nem is mérték szerint a verseket, de lehetőleg azokkal a szavakkal s azzal az értelemmel....

Pacha, mint mondák, nagy muzsikai értelemmel bírt, kár hogy oly korán meghalt, mert valóban sokra vihette volna. A cantate szép szövegét Benke atyus a Laborfalvi Róza (most Jókainé) atyja készítette.

„Az első hajós“ előadása után mindjárt másnap elkezdttük tanulni az „Arany idő, vagy Inkle és Járókó“ című daljátékot. Két hét alatt azt is betanultam, pedig időközben szerepeket is kelle játszanom, s ha valamely játékban a kórusban is volt valamelyes magándal, hirtelen levetkeztem, másképp öltöztem, a dalt elénekeltem a kardalnokokkal, s hamar ismét visszaöltöztem a szerepembe és úgy folytattam — és ez így ment egy játék alatt többször is.

Midőn legelőször fölleptem a színpadra s Benke ur — mert ő volt akkor a rendező — éppen készült megírni a színlapot, melyen már én nekem is figurálnom kellett, kérdi tőlem:

— Hát mi a neve, kedvesem?

— Schenbach Róza — mondtam.

— A' persze! — mondá Benke ur — ki látta azt! Német név magyar színlapon! Fordítsuk magyarra, hisz ez a legkönnyebb. Legyen Széppataki Róza.

Igy fordítottak le magyarra, s a színlapon már az a nevem jelent meg, melylyel Benke ur ruházott föl ez új kereszt-ségben. Ezóta véletlen keresztatyámat mindig atyusnak szólítottam.

Elkészültem az „Arany idővel“ is, eljátszottam tetszés között, s másnap reggel ismét megkaptam a „Kis Járókónak“ czimzett levélkét harmincz forinttal.

Most már gazdag voltam! Vásárolhattam színpadi szükségességeket és szegény jó anyámnak is küldhettem néha egy-egy keveset. Később hol egy ruhára valót vagy cipőcskét vettem, s elküldtem kis testvéremnek, ki már nőni kezdett, — hol a házber pótlására küldtem vagy tíz forintcskát. S meg is áldott érte a jó isten! S míg szegény anyám élt, soha se voltam adós; de a hogy ő meghalt s nem kellett tartanom senkitől, — soha se hagyott el az adósság.

A mint a második daljátékot is bevégeztem, oda jöttek Vida ur és Nagy ur, s mondák:

— Ej, kis Róza, lássa mennyire szereti magát a publikum s mi is mindnyájan, és még jobban is fogjuk szeretni, minél jobban belejön a játékba. Tegnap is hogy megtapsolták! Mit ér az az egy év?

Alig jön bele igazán s már el is vinné a mama. Tudja mit? Szerződünk három évre.

— Szívesen — mondám nagy hirtelen, de hirtelen meg is akadtam — szívesen — folytatam akadozva, — én nem bálnám, de a mama — istenem! ha megtudja! Hátha meg is ver!

— Jaj, azt nem hagyjuk! már akkor maga a miénk és másnak nem szabad bántani, se el nem viheti senki.

— Senki? — no hát nem bánom! — s aláírtam a szerződést három évre, s ugyanakkor fölemelték a fizetésemet huszonöt forintra.

(Folyt. követc.)

Kecskeméthy Aurél.

(1824—1877.)

A mi a színészekre nézve oly gyakran mondatott, hogy műalkotásaik csak a jelennek s a közvetlen tanuknak szólván, haláluk után többé méltánylatot nem várhatnak, legfőleg még azon nemzedék emlékében élhetnek, mely diadalait tanuja volt, az áll, bizonyos tekintetben a napi sajtó munkáira, a hírlapíróra és a publicistára nézve is. Ők sem hagyhatnak maradó s minden időkre szóló műveket fenn; ha korukra hatottak, ha a jelen követelményeinek megfeleltek, ha kortársaikat meggyőzők, elragadók, vagy mulattatók sikerült: elérték céljukat, teljesítették hivatásukat, s el is vették jutalmukat; elégedjenek meg a tapsokkal, melyeket reggelről reggelre, — mint a színész estéről estére, — arattak.

Kecskeméthy Aurél sem hagyott marandó becsű műveket s nagy alkotásokat hátra. De hogy legszemelmebb journalistáink, legjobb stylistáink közé tartozott, és hogy tárczairóink közt a legelső helyet foglalta el: azt már ma ki lehet róla mondani, midőn f. hó 19-kén váratlanul bekövetkezett halála, bár közelebb van még mintsem a behatóbb kritikát megengedné, már érezhetővé teszi a veszteséget, mit benne az irodalom szenvedett. Mint publicista, kevés vagy éppen semmi érzékel a specifikus nemzeti aspirációk iránt, mivelttségben inkább világpolgár mint hazafi, eszméiben, érzületében, sőt jellemében is jóval több cynismussal mint a mennyihez szokva vagyunk s a mennyit méltányolni, vagy csak megbocsítani is hajlandók volnánk, politikai működésében különválva, sőt ellentétbe helyezkedve sokszor az egész nemzet közvéleményével, sőt alkotmányos érzelmével és jogos követelményeivel is: mind ezek mellett soha sem vált ellenszenvessé sem mint író, sem mint ember; mert cynismusát szellemességével enyhítette, a hazafiasság és alkotmányos érzület hiányát európai mivelttséggel s eszmei tartalommal pótolta, humorát, sőt maró gunyját finomsággal párosította, s közéleti működése árnyoldalaihoz kedves és szeretetre méltó egyéniségének fényoldalai járultak. Senki sem mondhatta róla, hogy tollát s szellemét, alapjában véve meggyőződés nélkül adta volna bérbe, bár tagadhatalan, hogy meg is fizetette működését, de viszont valószínű az is, hogy tehetsége mellett, a nemzeti törekvések egyenes és bátor szolgálatát, még anyagilag is többre vihette volna, s így bármennyire törekedett eszélyes lenni, végeredményben magának sem volt elég okos és tehetségeit nem hasznosította eléggé. De csalódnék, a ki csupán az anyagi érdeklet s pillanatnyi hasznót tekintené politikai s irodalmi működése egyetlen, vagy legfőbb rugójának. Kecskeméthy nem csak nyilvános működésével, hanem meggyőződései- s érzelmeivel sem

tartozott azokhoz, kikre nézve a közvélemény irányadó. Ifjú korában már konzervatív hajlamu volt, s még 1848-ban is, 24 éves korában, mód nélkül „kiábrándult“ érzelmű. Világpolgári hajlamai s mivelttsége mellett, a nemzeti különlegességgel iránt érzékkel nem bírva, nem is sokat tartott sem a magyar államiságra, sem a magyar faj politikai érettségére s életrevalóságára. A forradalom legyőztetése után azok közé tartozott, kik megmaradásunkat s jövőnket csak az Ausztriával való minél szorosabb kapcsolatban s mintegy annak védő szárnyai alatt vélték biztosítva s meggyőződésből küzdött nem csak a forradalmi, de az alkotmányos törekvések ellen is. Az alkotmány visszaállítása után is megőrizte konzervatív hajlamait; s ha szélsőségekben járt, az mindig csak egy irányban volt s az ellenkezőbe soha sem esapott át. Így elvtagadásba és tulajdonképi következtetlenségbe nem esett, s látszólagos hazafiatlansága s konzervatív vagy éppen reakzionarius hajlamának s meggyőződéseinek volt betudható.

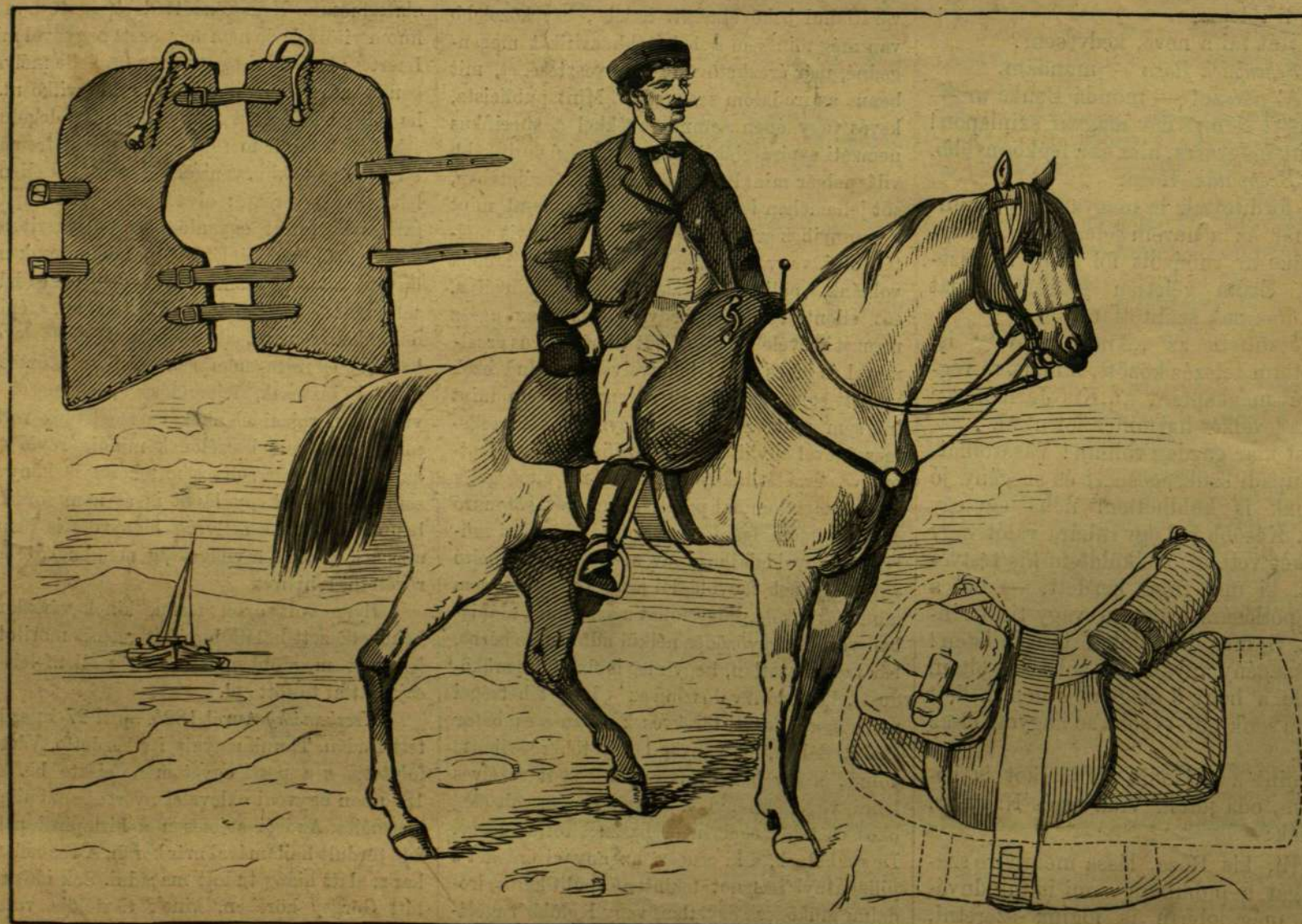
Szorosan vett politikai működését azonban sokkal felülmuta tárczairói működése. A cynismus és a kegyelet hiánya volt jellemző vonása itt is. Kíméletlen volt, s humora a sarcasmus maró lúgával öntötte le azokat, kiket éles tolla hegyének karcolataihoz tárgyul választta. A mondva csinált nagyságokat, sőt sokszor a valódi érdemet is, gunyja egész erejével csapkodta; de csak hogy nevetéssé tegye, nem hogy megölje s mérsékletét és nemesebb ösztönét azzal bizonyította, hogy kiszemeltjeit sem bántotta becsületökben és az irodalmi tisztiséget nem sértette meg, sem az erkölcsi illem határait nem lépte túl, mint utánzóí teszük, nem bírva az ő nemesebb izlésével, sem erkölcsi érzetével. A revolveresajtó emberei közé soha sem tartozott; a piszkolódásban soha sem gyönyörködött, ellenszenvit személyes üldözéssé fajulni soha sem engedte, s a méltányosság érzetét politikai ellenfelei iránt sem tagadta meg. Fegyverei nem voltak sem durvák, sem alattomosak. Nem küzdött doronggal, hanem finom vitórral; de nem mérgezett hegyével mint Laertes; karcolni szeretett, s ha kelle melyében is szűrt, de nem orozva, sem gyilkosul. S ha tollát letévé és a szóhoz nyúlt, a legelmesebb, a legszemelmebb, a legszeretetremlő társalgó volt, ki egyénisége varázásával ellenfeleit is lefegyverezte; olvasottságával és tapasztalásaival (mert egyenlő bőséggel merített a könyvekből s a világlátásból), midőn csak mulattatni látszott, eszmékkel gazdagított és izléssel s igazsággal bájtól el. Politikában, szépirodalomban, ismeretekben egyiránt jártas levén, beszéde és írása soha sem válhatott üressé s ítéletei biztosak, fejtegetései szellemesek és világosak, rajzai élénkek és megkapók voltak mindig. A vele beszélőnek mindig rövid volt az idő s olvasója soha sem tehetle le könyvét, sem unalomból egy lapot is át nem fordított benne. Mert ha a mélység hiányzott is benne, a széles látókör s a világosság nem engedte észrevétetni e hiányt.

Ilyen volt azon férfiú, kinek váratlanul bekövetkezett halála barátait megsomorította, ismerőit megdöbbentette s még ellenfeleit is sajnálattal töltötte el.

Kecskeméthy Aurél 1824. április 27-én született Budán. Tanulmányait itt kezdette, Váczon folytatta s a pesti egyetemen fejezte be. Már 1845-ben ügyvédi oklevelet nyert; de azt aligha használta. Az írói s jelesen a hírlapírói pályára fordult hajlamával már korán. A szabadságharc alatt hideg tudott maradni. Sok időt töltött Görgény körében, kinek tisztelője volt s maradt mindvégig. A forradalom végszakában „Való“ című katonai szak-, s bekülségi pártlap-

KEGSKEMÉTHY AURÉL.

ZUBOVICS TALÁLMÁNYA: LOVASSÁGI USZÓ KESZÜLÉK.

SZOFTA.

TÖRÖK NŐK.

ÉJÍ ŐR.

KONSTANTINÁPOLYI KÉPEK.

A TÓ-SZÉLI KOCSMA.

kiadását tervezte, de ez abba maradt. 1850-ben a hivatalos „Magyar Hírlap“ munkatársa lett s „Magyarország összpontosítása Ausztriában“ cím alatt röpiratot írt. Nemsokára ezután a bécsi sajtó-irodába hivatott meg; de itteni alkalmazásából 1859-ben elmozdították, ismét tolla miatt, „Die Lebensfrage Oesterreichs“ című, Braunschweigban kiadott röpirata nem tetszvéen a hatalmon levőknek. Az akkor Döblingben élő Széchenyivel való bensőbb viszonya s gyakori érintkezése is gyanússá tette már. A nagy magyar megszerette e szellemes és kitűnő műveltségű embert, s bizalmára méltatta őt. Halála után Kecskeméthy érdekes könyvet is adott róla s döblingi éveiről. Azután ismét a hírlapíráshoz tért vissza. Schmerling alatt a „Bécsi Híradót“ szerkesztette, melynek feladata lett volna a magyarokat a Reichsrathba bevenni; de az erre vonatkozó cikksorozat mind csak késett, Schmerling békételenkedni kezdett s Kecskeméthy nem győzte biztatni, hogy az ilyesmit csak lassan s fokozatosan lehet elvégezni a magyar publikumnak. Végre is a közös Reichsrath eszméje megbukott, mielőtt a „Bécsi Híradó“-ban sor került volna tárgyalására. A Majláth-Sennyei kormány alatt a „Sürgöny“ hivatalos lapot, később „Handabanda“ című élelzet, „Kákai Aranyos krónikája“ című füzeteket, legutóbb a konzervatív szellemű „Magyar Politikát“ szerkesztette. Mind e vállalatok nem voltak népszerűek, ellenkezően a közérzettel. Annál többen s mohóbban olvasták tárczaszerű karcolatait, „Országgyűlési Fény- és Árny-képeit“, az „Egy év története (1862)“ című komolyabb politikai röpiratát, valamint értékes két uti könyvét is, melyek egyikét „Három ezer tengeri mérföld“ címmel, a suezai csatorna megnyitásáról (1871), másikat amerikai utjáról s a philadelphiai világkiállításról írta, mely utóbbi csak évben jelent meg. Kisebb, irodalmi s aethetika dolgozatai is, pl. a német regényirodalomról, a „B.-P. Szemlé“-ben, becsesek, mert nagy olvasottság mellett kitűnő ízlésről, helyes ítéletről s mindenek fölött szellemes felfogásról tanuskodnak.

Családi csapások, felöltött leányának, majd nejeének egymás után hamar történt halála, annál mélyebben sebzettek, minél kevésbé akarta — e részben is cynikus akarván lenni — hogy észreveggyék rajta. Részint szórakozást keresni, részint tanulságot, meg utazási szenvedélyből is, Amerikába ment tavaly. Valószínű, hogy ez utazás vált végzetessé rá nézve. A tengeri utat, az óceánban bekövetkezett baleset miatt másfélszer kelle megtennie, a szárazon pedig a Pacific-on, a kaliforniai roppant utat is megtette. E fáradaalmak kimerítették. Nem volt többé egészsége. Üdülést keresni a telen Nizzába ment; de betegesen tért vissza, s haza érkezése után pár nappal egy vérömlés véget vetett életének.

Koporsója felett elnémult a pártszenvetély, mely különben, egyénisége miatt, amugy sem volt iránta soha tulságosan éles; csak a jeles tollú író, a szellemes ember, a szeretetreméltó egyéniséget sajnálta mindenki. Tollával még egyszer fogunk találkozni; az amerikai hírlap-irodalomról írt cikkeit az utolsó napokban küldé, Nizzából, a „Budapesti Szemle“ szerkesztőjének. De hiányát még soká fogjuk érezni, ha utánzóiban, modora tollhajtóiban a becsület-sértő, izléstelen, személyeskedő s piszkolódo hajlamot fogjuk látni, melyekből benne semmi sem volt; s az ólós élez pattingó szójátékai mellett az igazi ellemesség attikai finomságát kell nélkülözniünk, melylyel ő oly nagy mértékben rendelkezett!

—d—r—

Zubovics új találmánya.

Zubovics Feodor magyar honvéd főhadnagy, kinek Bécsből Párisba tett nagyszerű távlovaglásáról annak idejében annyit beszéltek itthon és a külföldön, újabb hírnevet és becsületet szerzett a lovaglás, még pedig ezáltal a gyakorlati hadászati lovaglás terén. Zubovics ugyanis egy célszerű és ügyes uszókészülékkel talált fel és állított össze, melynek segítségével Budapest fel. évi február 25-én, Bécsben pedig március 18-án a Dunát keresztülzárta, illetőleg lovagolta. E valóban merész kísérlettel Zubovics főhadnagy három igen fontos kérdést hozott tisztába. Az egyik kérdés ez volt: megtartható-e a lo mesterséges segédeszközökkel a víz fölött bizonyos ideig, például addig, hogy bármily széles folyón átushassék; a másik kérdés pedig ez volt: ha sikerül a lovat fenntartani a víz fölött, ki tudja-e az állani a nagyon hideg vizet, s a hideg nem akadályozza-e az uszában, illetőleg az előhaladásban? Végre fontos vala tudni azt is, hogy a felcsatolt uszókészülék segítségével a lo meg tud-e küzdeni a folyó nagyobb sebességével is, azaz képes lesz-e a tulsó partra átjutni?

E kérdések rendkívül nagy fontosságát főleg a hadászat terén könnyű felismerni. Zubovics számtalan kísérletet tett azoknak végleges tisztába hozatalára. Lovával különböző szélességű folyókön usztatott keresztül teljesen kielégítő eredménnyel és bebizonyította, hogy a lo csak két foknyi, tehát csaknem befagyni készülő vízben 87 percig lankadatlan erővel mozog, kántár segítségével biztosan kormányozható s a legtöbb esetben 40—45 foku szög alatt uszva keresztül a folyót s a kijelölt iránytól való eltérést csak a legragadozóbb folyamsebesség mellett rug 40 fokra. Megtörténhetik ugyan először, hogy 15 percnyi uszás után a lo valamelyik lába megbénul, azaz görsejleke mutatkoznak rajta, de ilyenkor egy erőlyes rántás a kántárral, szükség esetén erős megsarkantyúzás felvillanyozza az állatot, mely aztán tovább halad és a tulsó partra érve, minden hiba nélkül nyargalhat odább. Csak 125 perc vagyis két óra és öt perc múlva következik be teljesen a görös állapot, mely csakhamar eléri a nyakgerinczet és a lovat megöli.

A mi magát az uszókészülékkel illeti, ez valami 2½ láb hosszú s másfél láb széles fekete kauszokszóbból vagy hólyagból áll, mely léggel megtöltve két felől a nyereghez van erősítve. E léggazsók alakját rajzunk egyik szögletében külön is megtaláljuk olvasóink. E két hólyagot hátul a farmatring fölött s elöl a nyereg előtt egy-egy szíj köti össze; ezek s két pár heveder a lo hasán keresztül köté végségeket arra, hogy a lovasat lovával együtt a víz színe fölött tartsák s arra is kevés erő szükséges, hogy az uszás irányát a lovas lovának megadja. A lo teste alig felnyíró süléd a vízbe, úgy hogy az egész nyereg, a lovas felső teste, czombjai — szóval tédén fölül minden része a víz fölött marad, úgy hogy tölténytaszkáját, lőporát, fegyvereit s más hadszerekészletét a víz el nem ronthatja. A kauszok-tömlők, ha nincsenek léggel töltve, a nyeregkapát és farmatringot fedik be és megvédik a nyeret az eső ellen; mikor pedig a lovasnak széles és mély folyón kell átusztatnia, egy perc alatt megtöltheti léggel a tömlőket, csupán csak szájaához kell emelnie azt a két hajlékony csövet, mely a tömlők elő-réséhez van erősítve; és ezt megteheti a nélkül, hogy lováról leszállana vagy pedig azt megállítaná.

Egy londoni lap csodálkozik, hogy az angolok, mint elismert kitűnő lovasok s sportsman-ek, ezt a szerűlött egyszerű, de annál ügyesebb módot, melylyel a lovat és lovasot oly sokáig és biztosan lehet a víz színe fölött tartani, föl nem fedezték. Annál büszkébbek lehetünk mi magyarok e találmányra, kivált ha az háboru idején is gyakorlatilag fog bebizonyulni.

Mondanunk is fölösleges talán, hogy Zubovics főhadnagy merész mutatványait ugy Budapest, mint Bécsben roppant számu közönség bámulta meg. Bécsben annál meglepőbb volt e mutatvány, mert Zubovics azt egy 15 markos és 15 éves kimustrált katonalóval vitte végbe, melyet a katonai kinstár 50 frtnyi szerénynek mondható ártért szerzett meg e célra, így tehát nem volt, nem is lehetett betanítva merész uszására.

Konstantinápolyi képek.

(Szofta, bekési és khamukok.)

A hónapok előtt Konstantinápolyban lefolyt eseményekből még élénk emléünkben lehetnek a szofták, kik akkor elhatározó szerepet játszottak a politikai mozgalomban. Maga, ki őket nyugalmukból felrúzták, sötét falaik közül, egyszerű ridet cellájukból kilépni készítették, megfosztva tevékenységétől, tétlen szemlélője a most folyó viharos eseményeknek. A szofták is kevésbbé jelentékeny szerepet visznek most. Az orosz-török háboru kitört. Mindenki siet a kibontott félholdas lobogó alá, hogy oltalmazza az ottman birodalmat. Most a szofták is fegyvert fognak a próféta szent könyve helyett és sietnek hazájuk védelmére. A konstantinápolyi medreszék (kollegiumok), melyeknek lakói a szofták, nem nyujtanak oly tarka-barka nyüzsgést és pezsgő életet, mint mikor a szofták benépesíték.

Az oszmán uralkodók a török nemzet virágzása korában nagy gondot fordítottak a dsámik (nagy imaházak) és mecsetek (kisebb imaházak) építésén kívül azoknak különféle közhasznú intézetekkel való kibővítésére. Majdnem minden uralkodó építtetett egy-egy dsámít, s a mellé medreszét (kollegiumot), kórházat, szegények konyháját (imaret) stb. Innen van, hogy a medreszék száma Konstantinápolyban igen nagy s a szofták száma is, kik azokat látogatják, több ezerre rug.

Konstantinápoly a török mohammedán világ középpontja. Ide gyűlnek a vidékről is a tanulók, kik egyszerre akarnak jogot, bölcészetet és vallástani tanulni.

Igen, e három tudományok egy kalap alá van ott foglalva, s a tanuló, ki papi pályára készül, ép úgy tartozik jogot és bölcészetet tanulni, mint vallástani, ki jogi pályára készül. Azért főpap és főbíró ugyanazon tanulmányokat végzik, csak hogy nem ugyanannyi évi tanfolyam alatt. A medreszék rendszeren a dsámik tözsomszedságában vannak s egy udvarban egy közös fal által bekerítve. A szofták a medreszéhez tartozó szobácskákban, kupolás és sötét belsejű cellákban laknak ketten-ként-hármanként. A szűk cellák butorzatáról nem lehet sokat szólnunk, mert ez oly szegényes és egyszerű, hogy butorzat nevét nem is érdemel. Egy gyékényre terített juhbőr, egy durva pokrócz-takaró és két vizes kanecso, egyik édes vízzel ivásra, másik keserűvízzel mosakodásra képezi a tanulók összes butorzatát. A könyvek egy sarokban foglalnak helyet. A szoftának nincs sok könyvre szüksége. Az előirt tankönyvek minden osztályban változnak, mennyiben az egyik évben ilmi szarof (nyel-tant), a másikban ilmi nahy és ilmi debiatot (rhetorikát és irodalomtörténetet), a következőben megint erköléstani, majd törvénytudományt s így tovább Korán-magyarázatot tanulnak. A tanulmányok középpontját és kiindulását a Korán képezi, s minden tudomány abba tér vissza. A török tanulók élete zárkózott és ridegnek mondható. Nagy és sok nélkülözéssel kell küzdeniök. Az élelmiszerek is csak nagyon szűken jutnak ki számukra. Megelégszenek az egyszerű lepénylenny (fodla) és a szegényes levessel (csorba), a piláv csak ritkán fordul meg cellájukban. Ruházatuk is nagyon egyszerű és szegényes: nagyon célszerű öltöndarab a hosszú kaftán, mely nyakuktól bokájukig ér és minden szegénységet elföd. Lábukon, (ha nem járnak meztláb), egyszerű fa-vagy durva bapapus mutatja szegénységüket. A szofták majdnem egész napjukat a medreszében töltik. Ha tanulási órájukat elvégezték, kiülnek a medresze udvarán levő kávéház elé, s ott pihenik ki fáradaimaikat. A török nép nagy tiszteltetl és ragaszkodással van a szofták iránt. A kávéház vendégei előkékenyen adnak helyet a szoftának, ki esendesen kuporodik le a kerevet egyik sarkába és elmélázva szítja vizipipáját és szörpölgeti kávéját, melyet talán valamely jóakarója szívessegebből élvez. A török nép vetélkedve tiszteli meg a szoftát egy-egy csésze kávéval vagy nargiléval. A török természete nem szereti a zajt, a lármát, inkább elmerül gondolataiba s esendesen szeret élvezni. Minden szoftának van egy-egy kedvence török vagy persa költője s a kávéház vendégeinek sokszor igen élvezetes órákat szerez felolvasásaival. Az ilyen kávéházi találkozások nekem is legjobb iskoláim voltak a

török és persa költészet megismerésében. Egy művelt és felvilágosodott szofta barátom volt, neve Kadri; legtöbbet vele jártam Sztambul egyszerű kávéházaiba s ott gyönyörködtem Hafiz, Fuzuli, Galib Dede, Fazli, Baki és mások gyönyörű költeményeiben. A komoly olvasmányok után tréfás és sokszor nagyon élvezes adomák kerültek a gyékényre. A társalgás középpontja mindig a szofta volt, ki böles tekintetét végig járátva a közönségen, a pipa bodor füstjei között sok tanulságos és élvezetes ötlettel és megjegyzéssel mullattatta hallgatóit. A szofták-ból, a szerint a mint egy vagy két évet töltene a medreszén, vagy az egész tíz évi folyamat bevégezti, naib, egyszerű pap, imám, hodsa, kadi, müderrisz, mufti vagy kadiaszker válik.

A szoftákról azt hinné az ember, hogy tanulmányaik folytán nagyon korlátozott műveltségűek; azonban korántsem áll. Találtam nem egy szoftát, ki sokkal szélesebb látkörrrel és alaposabb műveltséggel bírt, mint a mi pap-növendékeink, vagy akár más szakmájú tanulóink nagy része. Némelyek még a nyugati nyelveket is tanulmányozták, hogy a tudományos mozgalmakat figyelemmel kísérhessék.

A szoftákról nagy ugrás van az éji őrig, kit törökül bekési néven ismernek, de külsőjét tekintve a különbség nem épen oly kirívó. A török éji őr „hivatala“ csak annyiban különbözik a miénkétől, hogy míg a miénk énekelve, vagy kürtölve, a török éji őr ölmos botjával kegyetlen lármát csapva az utca kövezetén, úgy adja tudtúl az időt. De nappal is van szerepe, ha valahol pl. tűz ütött ki. Ilyenkor a hozzá tartozó városrész minden utcáján végig szalad, ölmos botjával zajt üt s a „Jangun var!“ („tűz van!“) kiáltással egyszermind a városrészt is megnevezi, melyben a tűz pusztit.

Képeink sorában két török nő is van, egyik leplezetlen areczsal, a mint otthon szokott járni a hárem falain belül; a másik kép utcai viseletében tünteti fel a török nőt. Az a fátýol (jasmak) és az a köpeny (feredse), mely a háremben levő nőnek egész szépségét és festői ruházatát elfedi a kíváncsi fürkésző szemek elől, hány európai utazó könyvében és szavaiban képezte már megrovás és guny tárgyát s a törökök e tekintetben még sem reformálják ősi szokásaikat. Itt teszik. Addig őrzik meg nemzeti jellegöket és azzal ősi erőnyeiket, míg nem dobják oda magukat az idegenek majmolásának. A mi nyugaton jó és célszerű, az nem egy tekintetben lehet a keletiekre káros és veszthöz. A keletnek is ép úgy megvannak a maga jogosult erkölcsi és szokásai. Ezeket megőrizni a nemzeti lét és erkölcs fentartásával egyértelmű.

Dr. Erdősi Béla.

A növényvilág óriásai.

Ha az állatvilág óriásai felől beszélünk — írja dr. Göppert, — rendszeren az ősvilág lényei szoktunk gondolni, noha a jelenkor elefántja és bálnája bátran kiállanak a verseny amozokkal. A növényvilágról azonban, mely nagymérvű fejlődés tekintetében az állatvilágot jóval felülmúlja, az ellenkezőt állíthatjuk. Legalább a földnek legrégibb erdősegei, a közszerűerdők nem mutathatnak fel oly alakzatokat, a melyeket a ma élő óriás fákkal összehasonlíthatnánk. A fákhoz hasonló páfrányok, korpafüvek és mezei surlók, melyekből amozok álltak, nem nőttek föl jelentékeny magasságig s törzsük sem volt alkalmas arra, hogy feltűnő vastagságban fejlődessenek ki. Csak a harmadkorban, a barnaszén-erdőkben találhatók föltűnőbb törzsek. A dr. Göppert által rendezett őslénytani csoportozat, — mely által a boroszói fűvész-kert a világ valamennyi hasonló intézetét tulszámolja, — egy ősvilági fenyőnek oly törzset tünteti föl, mely felismerhető égyvíri után kétezeröttszáz évesnek tartható.

A mai világ faóriásai sokoldalú érdekesség tárgyai, részint mint példák a szervi test nagymérvű kifejlődésére nézve, részint mint legvénebb élő egyedek, vagyis helyesebben, mint a világ legrégibb államai. No mert egy fát nem lehet tulajdonképen mint egyedülálló lényt tekinteni, hanem mint számos egyedek egyesülését, (virágok, levélhajtások) melyek közösen ugyanegy törzsön élnek, akár a korálzóns habaraczi. E fák között valódi Mathuzsálemek találhatók, melyeknek életkora háromezer évnél többre

Salvini Tamás.

Hét szerepében volt eddig alkalmunk látni korunk legnagyobb élő tragikusát, s fogalmat alkotnunk magunknak művészetéről nemcsak mások előadása, de saját tapasztalásunk nyomán is. E szerepek: Othello, Hamlet, Macbeth, Ingomar a „Vadonfiá“-ban Hamlet, Corrado a „Morte civile“-ben Giacomettitól, Sullivan a hasonczimű francia darabban és a gladiator az „Il gladiatore“ című tragédiában Saumettól.

Láttuk tehát három nagy tragédiában a költők királyától, kinek egy-egy jellemalakját csak helyesen felfogni és egészében úgy mint részleteiben megérteni is már magas értelmi erőre van szükség, és láttuk félig vagy teljesen értéktelen darabokban, olyan üres szerepekben, melyekre az előadó művészek magának kellett bele vinni a tartalmat, mert az író ugyan nem látta el vele. Szóval láttuk Salvinit a két szélsőség között mozogni és mindenhol megőrizni és újra bebizonyítani művésze nagyságát.

Valóban Salvini első rendű művész, kit a természet pazarul ajándékozott meg minden külső és benső tulajdonnal, mely az alakító művészeknek szükséges. Hatalmas athletai termet, mely erő, rugékonyságot, hajlékonyságot árul el, párosulva kellemmel és könnyedséggel, — szép, kifejező arc, mely tükörként képes feltüntetni a lélek benső világának legkisebb mozdulását is, — beszélő szem, melynek már egy-egy pillantása ékeken szóló mondás, nézése oráció, — és oly hang, mely a leglégyabb sutogástól a mennydörgésig bir fokozódni, mely magába foglalja a legmagasabb tenor-regisztert és a legmélyebb basszust, s mely már a közönség beszédében oly tömör és erős, hogy a más művészeknél szokott erőltetés helyett, inkább mérsékelni kell. S mind e tulajdonokhoz bámulatosan éles elme, gyors felfogás, biztos ítélet járul: mind oly sajátosság, mely így együtt már tanulmány nélkül is kész művészt tenne ki.

De Salvini művészetének egyik legszebb oldala a studium, szerepeinek mély, részletekig ható tanulmányozása és átérzése. Ő szétbontotta előbb izeire Othellót tanuló szobájában, s úgy alkotott belőle újra egészet. Ezt a szorgalom tette: a mechanika. De az így összerakott ember nem maradt az ő kezében automata, hanem lelket nyert, mint Prometheus sárembere és élt. Ezt már nem a studium, hanem az érzés és értelem, — a természet adta meg Salviniak.

Valóban nem csodálni, hogy idegen nyelven is úgy meg tudta hódítani közönségünket. A művészet nála nemcsak a szóban, de annak hangjában, kiejtésében s az arckifejezésében, a tagmozdulatban is nyilatkozik, melylyel kíséri, s ha a művész már ismert darabban lép fel, valóban csak finomabb árnyalatait veszíti el az élvezetnek a nyelvismeret hiánya miatt, de nem a művészetet magát. Salvini a színpadon nemzetközi alak, s lehetetlen, hogy az ő játékát sokban meg ne érse, a ki látja, bármely nemzethez tartozzék is.

Salvini Tamás 1833-ban született Milanóban. Szülei magok is színészek voltak s vándorolni levén kénytelenek, gyermekököt már igen fiatal korában egyik első rangu florenzi kollegiumban helyezték el, hol igen kitűnő nevelésben részesült, s már akkor nagy hajlamot tanusított a szépművészetek iránt. A gyermekben fejledzni kezdő nagy drámai tehetséget Modena Gusztáv fedezte föl benne, s már előre megjósolta fényes jövőjét.

Tizenöt éves korában árván maradt s teljesen egyedül és egészen szegényül. Csak mestereinek jó tanácsai s tulajdon tevékenysége voltak támaszai. Így fejezte be tanulmányait s 16

tehető, sőt az otrovai barkóceafa Teneriffán, melyet 1867-ben egy ősi vihar döntött le, a fűvészek által ép oly vének tartott, mint a mennyire a biblia becslő a világot: hateráz-évesnek. E szerint túltelte volna e fa az özvölzet s minden későbbi kort. Sok oly üdén zöldelő fa áll még fön, melyek alatt Homér költeményeit írhatta. Skóciában, a braburni sírkertben oly tiszták láthatók, melyeknek körülete hatvan láb s korát 2500—3000 évre teszik. A világhírű libanoni cedrusok kiválóbbait Hoc-ker szintén 2500 évesnek tartja.

Közép-Európa legvénebb és legmagasabb fenyőfái a csehországi erdősegekben találhatók, különösen ama tájon, a hol a Moldva vize ered, a 4298 láb magas Kubany-n, nem messze Winterbergtől. E fákát Schwarzenberg herceg, — a birtok tulajdonosa — a legnagyobb gondnal őrizteti minden veszély ellen. mint az ő-kornak a maguk nemében egyetlen emlékeit. A legtekintélyesebbek ott a luczfenyők, (Pinus Pinea L.) Százhusz—százötven lábnyi magas és 5—6 láb körületű fák azok többnyire; azonban 200 láb magas és 12—18 láb körületű fák sem tartoznak a ritkaságok közé. Találtak ott elvéve még tekintélyesebb szál fenyőket is, melyek levágva harminc öl fát szolgáltattak volna, szakértők hozzávetése szerint.

A vörösvágy jegenyefenyő (Pinus Abies L.) is ezrével található ott olyan, a mely 100—150 láb magas. A túlelűiek családjában egyébiránt a legvastagabb törzsű fák a mexikói cyprusok (Taxodium Distichum) közt találjuk. A leghiresebb példány az oaxacai cyprus, mely 118 láb körületű, de mindamellett csupán 120 láb magas. Ennek az árnya alatt már Cortez Ferdinand is pihent a harcossáival.

A világ legmagasabb fája gyanántok ideig a kaliforniában fölfedezett Taxodium semper-virens-tartották, melynek magassága meghaladta a 300 lábat, s melynek egy negyven-két hüvelyknyi keresztmetszete a pétervári múzeumban van és 1088 évgyűrűt mutat; 1850-ben azonban egy Lobbe nevű angol utazó még magasabb fák létezése felől értesítette a világot. Ugyanis Kaliforniának Calaveras kerületében levő „Wellingtonia gigantea“ fák 450 lábnyi magasságig emelkednek a légbe. A Pacific-vaspálya megnyitja óta a világnak eme csodáit most már könnyebb szerezni látogathatják a turisták. A mintegy kilencven törzsű álló liget körülbelül egy négyszög mérföldtet foglal el. Van ott egy fa, melynek „bécsi kabinet“ a neve, miután mintegy 17 lábnyi széles üreg van törzsében; egy másiknak „három testvér“ a neve, mert egy gyökérből nőtt három törzs; továbbá a vihar által nagyon megviselt s egyedül álló „agglegény“; a „család“; a szülék, 24 magzattal; a „lovagló iskola“, kidőlt, odvas törzs, melynek üregében hetvenöt lábnyi távolságra lehet lovagolni. A legnagyobb fa, „az erdő apja“ a földön hever s a tövéből 110 lábnyi körületű és magassága illetőleg hossza 450 láb. Belseje ki van égvé. Száználvezzen lábnyi távolságra, magas, boltozatos folyosón halad benne az ember s egy görösluknál ér ki innét a szabad levegőre. A kaliforniai kormány gondoskodott föléle, hogy az ő-kor ez óriásaiban az utazók mentül kevesebb kárt tessenek.

Hogy V. néhány évvel ezelőtt több ily óriás fákból álló ligetet fedezett föl, ugyhogy szerinte 1200 ily mammutfa létezik még, korukat azonban, — gyors növések tekintetbevétele mellett — legfeljebb 1500 évesnek tartja.

A legújabb időkben Ausztriában az Eucalyptus-fajból fedezték föl oly fa-szörnyeket, melyek a Wellingtoniák magasságát is meghaladják. Oly Eucalyptus amgdalina-törzsekre bukkantak, melyek ötszáz lábnyi magasságig nőttek föl a légbe.

Hogy magunknak e növény-gigasok felől kellő fogalmat szerezhessünk, a világ legmagasabb építményeire kell gondolnunk. A Cheops-gúla Egyiptomban 480 láb, a strasburgi münster pedig 460 láb; tehát ezeket az Eucalyptusok büszkén lenézhették, ha közelükben állának. A többi nagy építményt e növényóriások betű szerinti értelemben beárnyalhatnák, miután nagyobb részben csak 300 lábnyi magasban kezdődik lombkoronájuk.

Émlékezik még Göppert számos ily cserbikk-, gesztenye-, platán-, fige és kenyérfáról, s a hildesheimi ezeréves rózsafáról sem felekeznek meg.

éves korában besorozták a nápolyi színi társulatba, mint szerelmezt. E színpadon, melyen annyi jeles művész fordult meg, hamar megnyerte a közönség tetszését. De szeretett mestertől elszakadása és atyjának korai elvesztése miatt oly buskomorságba esett, hogy orvosai és barátai tanácsára visszatért az inkább szórakoztató vándorélethez, s Domeniconihoz szerződött első színésznek. E társulatnál volt a világhírű Ristori Adelaide is. Együtt aratták a legzebb babérokat, s a társulat, melynek neve különben is „Compagnia Romana” volt, gyakran időzött az örökvárosban, s így 1849-ben is, midőn az olasz hazafiak fegyverre keltek a francia invázió ellen. Az ifjú művész is ott termetett Mazzini, Garibaldi s a többi vezérek zászlója alatt s Róma védelmében bátorságának oly jeleit adta, hogy Averana tábornok érdemjel mellett diplomát adott neki, melyben a leginkább kitűnt polgárok közé sorozta őt.

A római köztársaság bukása után ő is menekülni volt kénytelen. Genuába, s onnan Florenzbe ment, de itt elfogták s hosszú ideig börtönben tartották. Kiszabadulása után újra Domeniconi társulatához csatlakozott, de rájött, hogy hazaszorított, az osztrák hatalom sokszor száműzte s folyton rendőri felügyelet alatt tartották az Italiát elnyomó kormányok.

Ez időben adta magát a klasszikusok tanulmányozására. Egy évig tartózkodott anyagi nagyszülőinél Florenzben, fáradhatatlan tanulmányokkal töltve idejét s betanulván Shakespeare Othellóját, Alfieri Saulját s több nagy szerepet.

Művészi pályáját Don-dini társulatánál folytatta, bámulatos sikerrel. Nevét szárnyaira kapta a hír, s az első rendű művészek sorába ígatta. Ekkor Párisba ment, megküzdeni a babérokért, melyeket a francia főváros nyújt a művészet valódi fölkelőinek.

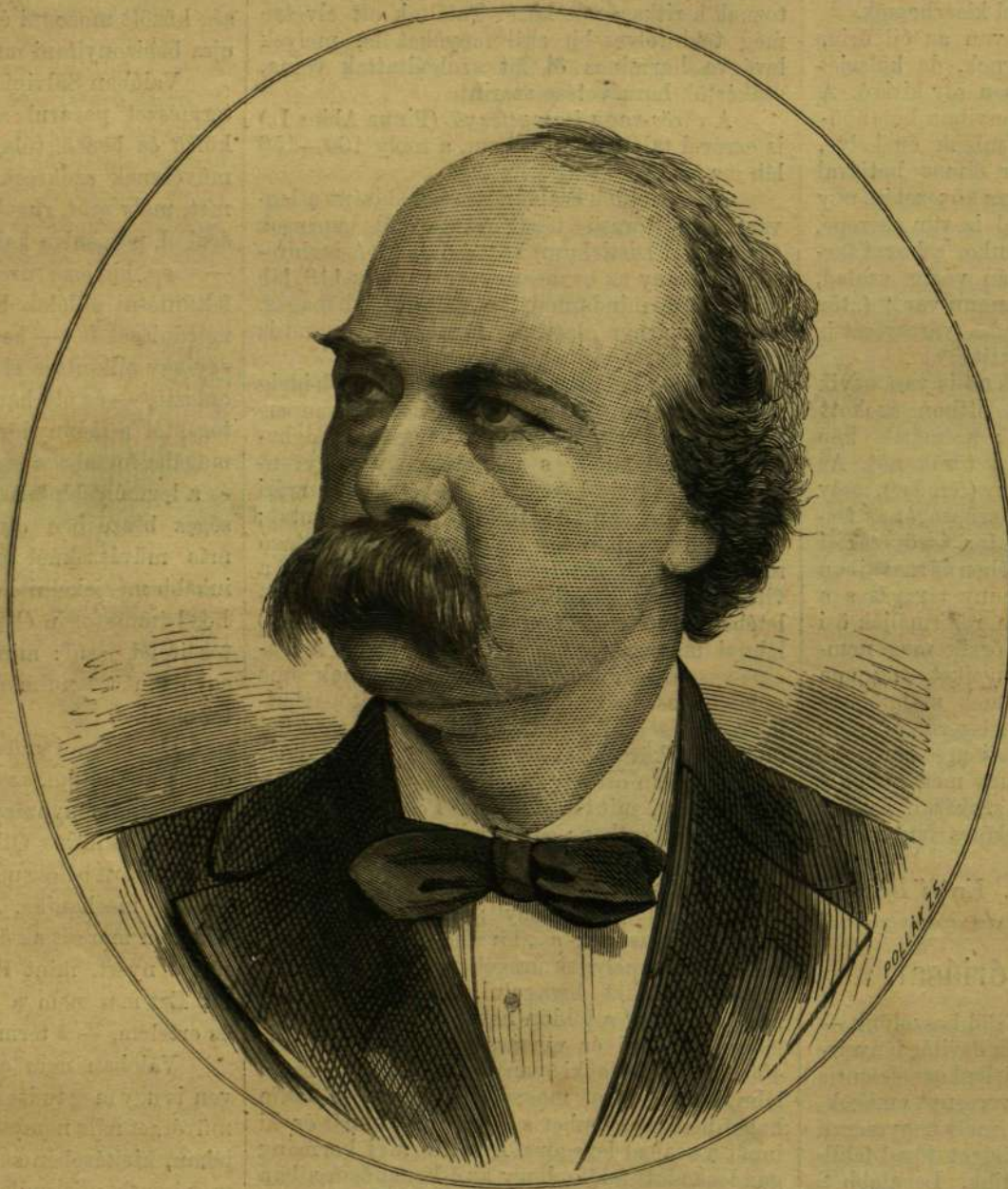
Jules Janin, Gauthier s a legnevezetesebb műtények fényes dícséreteket írtak róla, s oly mély benyomást tett Párisra, hogy a francia sajtó hosszú évek után is mint művészi eseményeket emlegette az ő ottani föl-lepteit.

Párisból visszatért hazájába már mint világhírű művész és Shakespeare leghívebbnek elismert magyarázója. Most már a legjelesebb olasz írók az ő számára írtak darabjaikat s midőn 1864-ben a Dante-ünnepélyen elszavalt néhány részletet a Divina Comediából, Victor Emanuel király rendjellel díszíté föl. Ugyanekkor történt, hogy Ristorival és Rossival egyszerre lépett föl „Orestes és Pylades”-ben, és „Francesca da Rimini”-ben. Ilyen előadást nem láttak Florenzben se az előtt, se az után.

A nápolyi Fiorentini-színházzal kötött három évi szerződésének lejártá után maga

szervezett társulatot, melynek ő maga volt a központja. E társulattal körutrá indult s roppan sikereket aratott Madridban, majd Barcelonában, Saragossában és Spanyolország több nagy városában. Innen Lissabonba ment, hol egy előadásáról se maradt el a király s midőn elbucsuozott, sajátkezűleg tűzte fel a művész mellére az érdemrendet s arczképét adta neki emlékül.

Majd átlátogatott a tengeren tulra is. Buenos-Ayresben oly általános tisztelet tárgya lón, hogy az emberek levett kalappal haladtak el mellette, s a legfényesebb családok versenyeztek fogadásáért. De oly lázas hatást, mondhatnók forradalmat sehol nem idézett elő, mint Montevideóban. Midőn eltávozott, az egész város kísérté zenekarokkal a hajóhoz, különféle küldöttségek nyújtottak át neki ajándékokat, s

SALVINI TAMÁS.

kikötőbeli idegen hajók lobogóik háromszoros meghajtásával üdvözölték, mint egy uralkodót s ágyulovések jelezték elindulását is, az egész roppant kíséret éljenzésben tört ki. Rio-Janeiroba is ellátogatott s a brazil királyt besorozta legőszintébb csodálói közé, úgy hogy az közelebb Bécsben tartózkodásakor is látogatását kérte az akkor éppen ott vendégszereplő művésznek.

Dél-Amerikából visszatért Európába, de már 1873-ban ismét Észak-Amerikába ment, hol a hidegvérű yankeek is valódi entuziaszmussal fogadták.

Legközelebb Bécsből Budapestre jött s itt mutatta be a tragikai művészetnek azt a fokát, melyről az újabb nemzedéknek itt addig fogalma sem volt. Hatása, melyet itt elért, maradandó emlék lesz, nem mint rendesen muló színi alko-

tások, hanem mint valami szobor, s úgy fogjuk emlegetni alakjait évek múlva is, mint az Ira Aldridge-ét, kit szintén nem bírnak elfedni azok, kik egyszer látták.

—rs.

Egyveleg.

Egy epizód szabadságharcunkból. Kertész József ügyvéd ur Eperjesről következőket írja lapunknak: A „Vasárnapi Ujság” folyó évi 15-dik számában „Seregszalasztó trombita” cím alatt megjelent közlemény történeti hűség kedvéért helyreigazítást igényel. A nélkül, hogy a néhai Dessewffy Kálmánnak tulajdonított seregszalasztási tréfából valamit elvonni, vagy hozzáadni akarnék, mint szemtanú egyedül a történeti hűség előadására szorítkozom. Hurbán tótjai 1849-dik évben nem a tapolyi (tévesen áll „topolyai”) völgyet Sárosmegyében, de

Eperjes szabad királyi várost tartották néhány hétig megszállva, kiket Beniczky Lajos 1849-dik év nagyszombatán Szepes felől megtámadott és rövid harc után úgy megszalasztott, hogy azok nem is az országot, de hegyes-völgyes mellékutakon Bártfa szabad királyi város felé szaladtak eszevesztetten, úgy kerülhettek tehát a tapolyi völgybe, a hol félelmükben egyetlenegy trombita is továbbriasztotta.

Megítáviratozott hangverseny. Philadelphiában e hó 2-án hangverseny volt s hallhatták azt New-Yorkban is, táviratú összeköttetés által. A hangversenyt a vállalkozó szellemű Strakos és Boskowitz bécsi születésű zongoraművész rendezték. Nem a műsor, vagy a művész előadása volt itt a fő, hanem az, hogy a Philadelphiában adott zongorahangokat New-Yorkban is hallják „Telefonikus hangverseny volt ez, — írja egy philadelphiai lap — melynek hangjait egy Gray-féle villany-gép huzalai közvetítették a két város között, úgy hogy a „Don Pasquale” és a „Márhá” dallamait tökéletesen kivehetők New-Yorkban is. Első ilyen mű kísérelt ez, de máris teljes siker koronázta. A gép, mely a csodálatos s hihetetlen dolgot végbevitte,

Gray Elisha newyorki tanár találmánya, se nem nagy, se nem bonyolult s egy alig két köblál terfogatú faládácakában van elhelyezve. Az egyes hangok erősen és tisztán hallhatók s nincs kétség benne, hogy e gép által akár az atlanti tengeren túlra is meg lehet sürgözni a hangokat. Közelebb egy Bell Graham nevű tudós az emberi hangokat is sikerült egy ily szerkezet segítségével nagyobb távolságokra elszállítani.

Francia telep Dél-Afrikában. Az angolok példája által, kik Dél-Afrika nyugati partján Livingstonia nével város alapítottak, nekibátorodva 50—60 francia Porret nevű bátor tengerész által vezéreltetve, a Gabou folyam vidékén francia várost készült alapítani. A földrajzi társulat, melytől tanácsot kérték, nem fogja megvonni segítségét a merész vállalkozóktól, sőt figyelmeztette őket, hogy a szárdékoltnál egészségesebb helyet válasszanak városuknak.

Egy cserkesz „huszár-csiny”.

Rusconok, április hó.

Hogy a cserkeszeknélkülözhetetlenek voltak a török-szerb hadjárat alatt, hogy halált megvető elszántsággal, bámulatos vitézséggel csatáztak, az ellenséget nem csak tévútra vezették, de sokszor tulnyomó száma dacára is megrohanták és meg is verték, azt minden ember tudja, a ki a csatározások folyamát figyelemmel kísérte. De hogy ennek valóságáról a szemtanúktól is bizonyosságot szerezzünk, elég a haza térő vezérekkel, tisztékkel, katonákkal, idegen laptudósítókkal és orvosokkal beszélnünk, kik nem győznek elég dícsérettel beszélni a cserkeszről s azt állítják, hogy azok az új fegyverek dacára igen sokszor miveltek csodákat, a nélkül, hogy csak egy emberük is oda vesztett volna.

A többi közt következőleg adnak elő egy cserkesz huszár-csinyt.

Oszman pasa táborába több idegen érkezett ajánlatokkal, hogy a csaták menetének szemtanúi lehessenek. A pasa vendégszeretőleg fogadta őket s mint szíves házigazda megakart vendégszolgálni tejes kávéval. Kávé csak volt, de honnan venni tejet? ez volt most a kérdés. A pasa sátorába hívatta a cserkesz főnököt s elmondá neki szándokát röviden.

— Peki effendim! — válaszolt a főnök és sarkon fordulva, eltávozott, a faképnél hagyva a tündő pasát, ki a kurta „peki effendim”-ből („Jól van, uram”) sehogys tudta kivenni, hogy annyit jelent-e hát, hogy „lesz tej, uram!”

Kevéssel ez után belép egy köz-cserkesz, a főnök küldötte, s kéri a pasától a jelszót, hogy elhagyhassa a tábornak. A pasa közölte vele.

Hajnaltól betoppant a cserkesz a pasához, tisztelettel jelentvén, hogy itt a tej. A pasa kilép sátorából s ott lát kilencz cserkeszt félkörben és közöttük szép duzzadt tőgyűt — tehenet.

A tábori jelszót megkapva, kilenczen lóra pattantak s eltűntek a táborból. Eltűntek, mondom, mert senki se látta merre s hová mentek, csak midőn pitymallatkor a jelszót követelő örök kemény hangja tudatta, hogy már vissza is jöttek.

Az elbámult pasa megcsóválta fejét s mondá a főnöknek, hogy „minek ennyi sok?” Mire a főnök azt felelte, hogy a mennyire szükség van, tessék kifejetni, a többi jó lesz a betegeknek és sebesülteknek.

De még ezzel nincs vége a kalandnak. Oszman pasa szeretett volna valami hiteleset tudni meg az ellenséges táborból. Mondá tehát a főnöknek: nem tudna-e neki egy tisztet meg egy altisztet keríteni az ellenségből, de élve ám!

— Peki effendim! mondá a cserkesz, — csak kár, hogy akkor nem mondtad, mikor tejtől küldtél, megkímélhetők volna a kétszeri utat. No nem tesz semmit! Allah emanetol! (Istennek ajánllak!)

A főnök sietve távozott, emberei közül tizenötöt maga mellé vett s elvágatott velők. Még nem volt eléggé világos s a hegyekre ereszkedett köd elborítá a vidéket. Egyszer csak a török őrvonalon tul puskaropogás hallatszik. A cserkeszek, száma nyolczan, a cserjével és magas füvel benőtt helyen megtámadták a szerb előőrsöket, a többi hét a főnökkel együtt egy közeli domb mögé rejtőzött. Az előbbi nyolcz csatárlánczat formálva, tüzelni kezdett, mire a szerbek fölriadtak s viszonzák a tüzet hatalmasan. Pompásan löhettek, mert lövéseikre egyik cserkesz a másik után bukott le a lóról. Elestett hat a nyolcz közül, míg a megmaradt kettő eszeveszett futásban keresett menekülést. A szerbek csak bámultak s látván,

hogy nincs több ellenség, megszüntették a tüzelést s örömrivalgva törtek előre, egy főhadnagy, két altiszt és három közelegény, hogy elszedjék az elesettek fegyvereit s elfogják lovaikat, melyek békén kezdtek legelészni elesett uraik holt teste körül.

De mi történt? A mint már alig voltak távolabb tőlök két-három lépésnyire, az elesett cserkeszek egyszerre csak talpra ugranak s kést és pisztolyt szegeznek a meglepett szerbek mellének, kik egyszerre kővé meredtek a rémülettől. Ebben a pillanatban ott terem az elrejtőzött főnök is embereivel s a három közelegényt levágva, a főhadnagyot és két altisztet nyergükbe emelték magok elé s elvágatott velők, mint a zivatár.

Mind ez alig néhány perc múlva volt. Mire a pasa sátora elé érkeztek a foglyokkal, még akkor ott fejték a teheneket. S csodák csodája, az elfogott határvári tiszt, ki az egész uton komor és szótalan volt, egyszerre csak fölkiált:

— Nini, hiszen ezekből a tehenekből kettő az enyém. Most már csak a feleségem hiányzik, hogy családotól helyben legyek.

(Mit nem tesz meg az ember, hogy két tehenét visszakapja? Oszman pasa alkalmasint meg volt elégedve azzal, a mit a tiszttől meghallott.)

Két idegen orvos végig nézte ezt a jelenetet s mondja az egyik a másikhoz:

— Fene gyerekek ezek a cserkeszek! Hanem csak meglátszik rajtuk, hogy nem keresztények.

— Miért? — kérde a másik.

— Azért mert ha keresztények volnának, tudnák a tiz parancsolatot s nem lopták volna el ennek a szegény embernek a tehenét.

— Te keresztény vagy — viszonáz a másik orvos — s látod, még te sem tudod a tiz parancsolatot.

— Én ne tudnám? — kérde a másik bámulva, — hát hogy ne tudnám?

— Persze hogy nem tudod. A tiz parancsolatban az van, hogy „ne kívánd a te felebarátodnak se ökrét, se szamarát, — de a tiz parancsolat sehol se tesz említést a — tehenről.

E pillanatban egy szerb ágyugolyó elsodorta Oszman pasa sátorának a tetejét, s csakhamar követte több is, és — megkezdődött a csata.

R. I.

A titkos írás története.

Mielőtt a titkos írás megállapított jegyeit fölalták, a régiek sokféle fogáshoz és mesteriséghez folyamodtak, midőn gondolataikat és üzeneteiket a be nem avatottak által érthetetlen vagy kifürkészhetetlen módon akarták kicserélni egymással. Harpagus, midőn Cyrust nagybátyja ellen összeesküvése akarta igazolni, egy nyulgyomrában küldötte hozzá leveleit. Demaratus, Spárta királya, mikor mint menekült élt a persa udvarnál, Xerxesnek abbéli szándékát, hogy Görögország ellen hadat vigyen, úgy árulta el honfitársainak, hogy fatáblára levelet írt és azt viaszszal vontta be. E tudósítás képekké tette a görögöket arra, hogy a kellő előkészületeket ideje-korán megtévén, a történelem által említett legnagyobb szerű hadsereget tönkre verjék. Voltak kik a titkos leveleket saját testőkre írva vitték rendeltetésekre helyére. Az üzenet-vívés ilyenén ügyes módjáról tesz említést Ovidius is következő verseiben:

„Caveat hoc entos, pro charta, conscia tégum
Probeat, inque suo corpore verba ferat.”

De a titkos közlekedés eme régi módjai között egy sem látszik ügyesebbnek és különösebbnek, mint a Histiaeusé, melyet Herodotus említ. Mi alatt Histiaeus Dárius királynál Persiában tartózkodott, Aristagorasz Görögországba minden áron üzenetet akart küldeni, hogy a persa kormányzás ellen lázadjanak föl, de sehogys tudta kitalálni, hogy ily vesze-

lyes üzenetet oly nagy távolságra hogyan küldhessen el, a nélkül, hogy titkát fölfedezték. Utó-jára mégis csak lelt rá módot. Kiválasztott házi szolgáló közlő egy fájós szeműt s azt mondta neki, hogy ha minden haját lenyírni és fejét leborotválni engedi, meggyógyulása bizonyos. Miközben a rabszolgát megnyírták és leborotválták, Histiaeus oda nyomtatta (vagy talán festette) titkos üzenetét a kopasz fő felületére s azután szolgálóját mindaddig magánál tartotta, míg haja egészen kinőtt. Ekkor azt mondta neki, hogy teljes fölgógyulásához mulhatatlannul szükséges Aristagoraszhoz Görögországba utaznia, ki másodszor is lenyírva haját, biztosan vissza fogja szerezni látását és egészségét. Ily módon Histiaeusnak sikerült az ohajtott üzenetet hazájába juttatni.

Le Sieur Guillet de la Guilletière azt igyekszik bebizonyítani, hogy a titkos jegyekkel való írás föltalálói a spártaiak voltak és az ő skytaláik e művészetben az első kísérleteknek tekinthetők. A skytalák lényege és használata Plutarchus szerint a következő volt: Mikor a görög hatóságok valamely admirált (tengernagyot) vagy tábornokot küldtek ki, két henger-alaku fadarabot készítettek, még pedig oly szabatosággal és pontosággal, hogy egy vastagságban, mint hosszúságban tökéletesen egyformák voltak. Az egyiket maguknál tartották vissza, míg a másikat a kiküldött katonai főhivatalnoknak adták át. Mikor azután az illető hatóság kiküldött emberéhez valami fontos titkot vagy utasítást akart eljuttatni, hosszú, keskeny pergamen darabot vettek elő és azt csavarszerűleg saját fahengerökre göngyöltették, úgy hogy a pergamen szélei egészen egymás mellé estek, s közleményeket a pergamen szélei által képezett lapra írtak. Azután a pergamen tekercset ismét lefejtették, s elküldték a tengeri vagy szárazföldi hadparancsnoknak, ki azt saját fahengerére göngyöltvén, a különben szétszórt, tökéletesen észrevehetetlen írásjegyek olvasható írássá tömörültek össze.

Aristoteles korában a titkos írás szabályosabb és rendszereztebb alakot öltött magára; mondják, hogy Aeneas a titkos levelezésnek igen sok módját részint összegyűjtötte, részint maga találta fel.

Az újabb időben Bacon lord, Worcester marquis, Baptista Porta, Vieta, dr. Wallis, Wilkins püspök stb. emelték a titkos jegyekkel való írás mesteriségét valóságos művészeté, s e célra betűket, számokat, titkos jegyeket, czénadarabokat, kesztyűket, hangjegyeket stb. — szóval minden fölhasználható fölhasználtak, még pedig bámulatos ügyességgel. Egy angol ismerettárban (Rees s Cyclopaedia) e tárgyról igen érdekes és nagy gondalal kidolgozott czikk olvasható, melyben a szerző néhány oly titkos jegyet is bemutat, melyeknek értelmét a most ismeretes és használatban levő olvasási szabályok egyike szerint sem lehet fölfedezni.

A föld népessége.

Gothában, Justus Perthes kiadásában, minden évben meg szokott jelenni egy igen érdekes statisztikai füzet a következők cím alatt: „A föld népessége. Az új területfölmérések, birtokváltozások, népszámlálások és becslések átnézete a föld egész felületén. Kiadja Behm K. és Wagner H.” Ez évkönyv az idén már negyedik ízben jelenik meg s valóban bámulnunk kell azt a hangyaszorgalmat és alaposítást, melyel a kiadók a legkülönbözőbb forrásokból származó több százévesnyi számot fáradsággal, de világosan és könnyen áttekinthetőleg csoportosították és önálló egészzé alkották, melyből néhány érdekes adatot mi is érdemesnek tartottunk ide jegyezni.

Behm és Wagner a földgömbön élők ember-száma összesen 1,423,917,000-re becsüli, kik 2,444,800 négyszög mérföldön laknak, úgy hogy egy német négyszög mérföldre átlagosan véve 582 ember jut. Az öt világ részben pedig a következőleg oszlanak szét:

	Összesen	Lakos	Egy-műldön
Európa	179,833	309,178,300	1719
Ázsia	813,304	824,548,500	1014
Afrika	543,614	199,921,600	368
Ausztrália és Polynesia	161,010	4,748,600	29
Amerika	747,040	85,519,800	144
Összesen	2,444,800	1,423,917,000	582

Ha az összeállítás a megelőző ével összehasonlítjuk, kitűnik, hogy a terület nagyságát jelző szám apadt, ellenben a lakosság száma növekedett. Az előbbi természetesen csak lát-szólágos és okát pontosabb fölmérésekben és számításokban kell keresnünk. De ha úgy találjuk, hogy az emberiség száma 1876-ra 27 millióval többre van számítva, mint 1875-ben volt, ebből csak részben következtethetjük azt, hogy a születések a halálozások eseteket oly jelentékenyen túlszámnyalták volna, sőt inkább e nagyobb szám szintén az eddig elzárva volt területek részletesebb és pontosabb megismerésének tulajdonítandó. Hogy mindkét szám, t. i. egy a területnagyságot, mint a népesség mekkorágát kifejező számok csakis megközelítőleg lehetnek, mondanunk is fölösleges — ámdé azért mindkettő a lehető legpontosabb és legalaposabb számításokra van fektetve és a maguk nemében mintaserüknek és megbízhatónak ismerték el az egész tudományos világban.

A mi földrésznünk illeti, melyre nézve (az egy Törökországot kivéve) megbízható számítások állnak rendelkezésünkre, annak jelenleg, a legújabb időkben véghez vitt népszámlálások eredményéből ítélve, Behm és Wagner szerint 309,178,300 lakója van. Ezekből a német birodalomra (az 1875-iki népszámlálás szerint) 42,723,242, az osztrák-magyar monarchiára (1876) 37,700,000, Franciaországra (1873) 36,102,921, Nagy-Britanniára (1876) 33,450,000, Oroszországra (1870) 71,730,980, Törökországra (az európai részre) 8,500,000 lélek esik, stb.

A mostani politikai viszonyok nemcsak megengedik, sőt meg is követelik, hogy Török- és Oroszországra kissé bővebben kiterjesszünk. Behm és Wagner számításai szerint tehát Törökország európai részének csak 8,500,000 lakója volna, mely számnak körülbelül egyharmada mohamedán. Hogy e számítás, tekintettel az ottani viszonyokra, melyeknél fogva megbízható adatok alig állhattak a szerkesztők rendelkezésére, jó-avagy rosszakarát sugallata szerint van-e így megállapítva, most nem akarjuk fejtegetni. Az említett számhoz veendő még a birodalomtól elszakadni vágyó hűbéres államoknak, t. i. Szerb- és Oláhországnak összesen 6 milliónyi népessége is. Ázsiai-Törökország (Kis-Ázsia, Szíria és Arabia némely részei) 34,980 □ mföldet foglal magában 13,175,782 lakóval; az afrikai birtokok és hűbérállamok pedig (Egyiptom, Tunis, Tripolis), melyek azonban igen laza viszonyban állnak a portához, 59,242 □ mföldön 20,150,000 lakost számlálnak. Az egész török birodalom tehát (ide értve összes védenéz- és hűbérállamait) 103,816 □ mföld területtel és 48¼ millió lakóval bír. Ellenben Oroszországnak 402,692 □ mföldnyi területe s összesen 86,586,000 lakója van, ide számítva természetesen a legtávolabb eső szibériai néptörzseket is. E roppant birodalomnak tehát több mint kétszázszorosa népessége van, mint az észak-amerikai Egyesült Államoknak, melyek lakosságának száma körülbelül 40 millióra megy. Azonban mindeniket túlhaladja népesség tekintetében a süri népességű Khina, melynek 405 milliónyi lakója van, tehát több, mint a mi egész földrésznünknek.

Sámi Lajos.

Itt a háború!

Karszolat.

E héten legalább is tizenhat vezércikk kezdődött azzal, hogy „Alea jacta est” s még több konstatálta, hogy: de most már csakugyan „át van lépve a Rubikon.”

Bizony az így van. Az éjszakai Jupiter az ő manifesztumában eldobta a villámot, s a villámot nyomban követi a mennydörgés, két világ-részben egyszerre.

Az optimisták azt hiszik ugyan, hogy a jó ezár utóljára is a sulykot dobta el, — a mit adjon is a jó Isten, — hanem azért Európát mégis fejbe találta ez a sulyok.

Csodálatos egy dolog ez, igazán. A szerb háború kezdete óta lehetett már gyanítani, hogy az csak előcsatározás s a szerb had nem egyéb, mint sánctörteleknek szánt anyag, mely fölött az igazi derék-esapat — a muszka — kényelmesen keresztül vonathassa ágyait. E gyanú mind inkább bizonyossággá kezdett válni az események folytán s a porta, mint

most már ki is jelenté, csak azért utasítá vissza az Európa nevében neki ajánlott propozíciókat, mert úgy is táda, hogy azok elfogadásával nem kerülne el egyáltalán semmit, s a követelések fokozásával úgy is oda vinnék a dolgot, hogy egyszer mégis kénytelen lenne azokat visszautasítani, és így mindenesetre előbb vagy utóbb rája kényszerítene a muszka a háborút.

Tehát, ha már meg kell lenni, — inkább előbb, mint utóbb.

Minden állam, sőt minden újságolvasó tisztában lehetett hát vele, hogy a háború mindenesetre kitör. Készülhettünk az explozióra jó régen, s most, hogy kitört, — mégis mindenkit meglepett.

Hja, ezt jól cselekedte a muszka, olyan gyönyörűségesen ügyes perfidiával, hogy párját ritkítja a történelemben. A hadüzenet előtt már négy nappal kezdte hadait átcsempészni, loppal, lappangva a Pruthon, s csak aztán küldte el a hadüzenetet, mely minden tisztességes vérengzést meg kell hogy előzzön, így követel-vén azt a nemzeti jog szabályai. De mit neki jog, mit neki törvény! Addig késett a támadás előleges jelzésével, mikor már a támadás három napja tartott, — s mivel a hitetlen pogány töröknek nem engedi meg a becsületérzete, hogy a szerződésekben oly könnyen tul tegye magát, meg se mozdult dunai állásaiban s egyszer csak azon vette magát észre, hogy most már oly közel a muszka, hogy a Dunát ő se lépheti át hamarabb, mint az ellenség, mert az is ott van már a tulparton.

Szegény rászédett török! Ugy járt, mint az egyszeri ember. Csak nézte, csak nézte, hogy mi püfög hátul, hát akkor látja, hogy — őt ütik. És a böles Európa összefelt karokkal nézte az orvtámadást, sőt itt-ott mosolygott is hozzá, mintha kedve telnék benne, s az észébe se jutott, hogy még az ő háta is részesülhet ilyen püfög meglepetésben, ha divatba engedi hozatni az efféle genialis meglepetéseket.

Európában három ponton kelt át az orosz a román határon, Unghehénél, Bestomaknál és Kubey mellett; s már előhadai benn voltak, midőn épen Szent György napján (április 24-én), a császár kiadta manifesztumát, melyben a háború megindítását elrendeli, Gorcsakoff körjegyzékét, melyben ezt a nagyhatalmakkal tudatja, és Nikolai nagyherceg a napiparancsot, melyben azt mondja katonáinak, hogy „rajta!”

Mánap már jelenté a főparancsnok egy sürgönye, hogy még az nap bevonultak az orosz hadak Jassyba, Leovába és Galaczba, s elfoglalták a barboti vasuti hidat. A kozákok 100 versty utat tettek. A muszka híresek arról, hogy aludva is tudnak masírozni. Azonnal átvették a romániai vasutak kezelését s orosz vasuti hivatalokkal rakták meg az állomásokat. Az oláh csapatok visszahúzódtak előlők az ország belsejébe, s Carol fejedelem ma már csak vendég a maga házában.

A törökök a tulsó Dunaparton még mindig mozdulatlan álltak. Hatalmas erősségük, Viddin sokkal alacsonyabban fekszik, mint a vele szemben levő oláh erősség Kalafat, honnan Viddint porrá lehet lőni a Dunán keresztül. Először e várat megszállották az oláh hadak, de aztán kivonultak belőle s Oszman pasa hár szerint ellenállás nélkül szállhatja meg.

Hire járt, hogy két hadosztályval és 24 ágyuval már meg is szállta, de ez a hír még megerősítésre nem talált.

Ugy látszik, nem ez az a pont, melyen a muszka betörni akar, hanem a Dunának a Fekete-tengerbe szakadása előtti kanyarulata által határolt Dobrudza, hol csak gyenge török erő áll, s hová most a dunai török erőt is indították; de kérdés, nem késéke-e el vele.

De Ázsia-ba is betört az orosz a török határokon, Alexandropolnál és Batumnál, s tart a híres Kars vára felé, melyet a krimi hadjárat alatt oly hősiég védelmezett a muszka ellen a mi derék bonvédtábornokunk, Kmetty. Itt már két kisebb összeütközés is történt a török és muszka előcsapatok között, egyik Kars körül, a másik Erdehan környékén, hol az oroszok vissza kényszerültek vonulni.

A szultán is intézett proklamációt népeire. Elmondja benne, hogy mindent megtett, hogy a békét megőrizhesse, de Oroszország minden áron meg akarja semmisíteni a török birodalom jogait, függetlenségét, országát, s így kénytelen elfogadni a védelmi harcot. Ha szük-

ség lesz rá, ki fogja bontani a kalifák és szultánok szent zászlaját, s a hadsereghez megy, hogy ha kell, feldobozza életét az ország becsületeért és függetlenségéért.

Ekközben másfelől is megtámadták a törököket. A montenegrókat visszanyomta Sulejman pasa a Duga-szorostól s nyomul a czrnagoreczok által szorongatott Niksic vára fölmentésére. A montenegrókat által föllázott miriditák az ellenük indult török csapatok elől elvonultak hegyeikbe, s Prenek herceg székvárosát, Orost megszállták a törökök. De a Balkánban is támadtak fölkelő csapatok, kik ellen 1200 embert kellett küldeni. Persia is fenyegető állást foglal el s Bagdadot követeli, s végre, hogy a mérték teljes legyen, Szerbia is kijelenté, hogy ha a török bizonyos katonai pozíciókat, melyekre szüksége van, meg akar szállani, akkor ő fegyverrel is ellenáll.

Szegény Törökország! Ugyancsak röpködnék hát körötte a hollok. De ő úgy látszik, meg akarja és meg is fogja mutatni, hogy a beteg ember még nem — hulla.

Irodalom és művészet.

A Kisfaludy-társaság, a magyar szépirodalom fejlesztése mellett, ismerteti és közvetíti a hazai többi nyelvek költészetét is, külső tagjai sorába többeket vett föl azon hazai írók közül, a kik a magyar irodalmat a többi hazai nyelveken ismertetik, s a hazai népköltészet tárát megindította a tót, folytatta a magyar-orosz népköltészeti gyűjteményekkel, s most harmadik kötetül, gazdag és valóban becses választékot ad a román (oláh) népköltészetből. Három gyűjtő-fordító, Ember György, Grozescu Julián és Vulcanu József fordításait vesszük e kötetben, mely 30 elbeszélő költeményt és 74 dalt (de ezek közt is számos románcoz szerkesztett) tartalmaz, összesen 104 szám alatt, és pedig Ember Gy.-tól 31, Grozescutól 43, Vulcanutól 30 darabot. Ez utóbbi (a Kisfaludy-társaságnak is külső tagja) érdekes bevezetésben tájékozik a román népköltészet állása s uralkodó jelleme felől, melyet, helyesen, pásztornak nevez. Valóban, elbeszélő költeményekben is tulnyomó az idylli, mint a balladai vagy epikai előadás. A történeti költemények közül sok a magyar történettel érintkezik, így a „Gyűrű és a holló” s a „Zsigmond király” címűek. A mondai tartalmuak közt találjuk a legszebb darabokat, mint az „Argesi zárdát”, mely a mi Kómvés Kelemennekkel, s Tomát, mely ami Molnár Annakkal kétségkívül közös törzsről, de aztánannyira különböző motívumokat vesznek fel, hogy nem valószínű, hogy egyik nép a másiktól átvette volna. Érdekes összehasonlítást nyújtanak, a két századok során át együtt élt népi költészetek egymás mellett fejlődésére. Számos lyrai darab is emlékeztet a mi népdalainkra, hangban, gondolatban. Ki mondhatná azért, hogy egyik vagy a másik kölcsönzött. Zavarban vagyunk, midőn az érdekes gyűjteményből mutatványokat akarnánk közölni s terünk szűk volta is köti. Oly elbeszélések, mint az „Argesi zárdá (87. sz.), „Toma” (35), „Ileana Brailiana” (37), oly népdalok, mint „Az anya átka” (3), „Illés” (8), „A vadon hangja” (34) stb. stb. szintoly gazdag választékot nyújtanak, mint a szebbnél szebb lyrai darabok. Ezuttal a hosszabb darabokat mellőzve, csak néhány kisebbnek közlésére szorítkozunk.

1.

Rosz az utam felette,
Mert a fi mind benőtte
Hadd nőjenek, hadd nőjenek,
Rajtok ókrók legeljenek,
Hadd nőjenek magasra,
Utaim elborítva,
Hadd csapkodják a szelek
Mint a gondok engemet.

2.

A hány csillag az égen,
Reggelre mind lemegyen;
Csak is kettő marad még,
Napfeljöttkor is ég.

A mig ezek ragyognak,
Napjaim vígan folynak.
Boldogságom örjei,
Édes rózsám szemei.

3.

Irt a király levelet,
Hogy a lány nem viselhet
Rokolyát virágosat,
Mert legény nélkül marad.

És ne hordjon gyöngyöket,
Mert az ország nagy beteg;
És ne hordjon virágot,
Mert baj érte hazánkat.

Hanem hordjon rozmarint,
Mert nem lész csak bajt és kint.
Mind elmennek a legények,
Messzi mennek, jaj! szegények.

A leányok úgy sirtak . . .
S a királynéhoz írtak:
Bocsássa el — ha lehet —
Haza a legényeket!

4.

A galambom messze ment:
Írnék neki, nem lehet,
Elküldnék, de nincsen kit,
Magam mennék, nem illik.

Elküldném én a holdat,
Hogy elmondja bánatomat;
A hold gömbölyű nagyon,
Nem ért engem, jól tudom.

Elküldném a csillagokat,
Hogy mondják el bús gyászomat;
A csillagok kicsinyek,
Nem tudják mint szenvedek.

5.

Verjen téged, édes lelkem,
Az én üldöző szerelmem,
Az epédő szerelm! Várj
Ajtódnál színtelen!
Uzsonnaker, ha nap száll,
Gyulád meg mint gyertyaszál;
Estve, ha lenyugodt az,
Olvadj miként a viasz;
Aztán később vacsorára,
Aludj el mint gyertyaláng;
Ha az éjféli közeleg,
Halloskán törjön meg;
És mikorra hajnal lesz,
Erj éltednek végéig,
S reggelre a koporsóban
Feküdj kiterítve holtan:
Mert galádul megcsaltál,
Nem tudom, mit halottál!

6.

Édes rózsám, nagy a vétkeid!
Vártalak az este téged,
Parasztizettel, gyertyalánggal
És szivemben égő vágygal . . .
S hogy maradtál messze távol,
Vánkost csináltam a vágyból,
Szerelmemmel takaróztam,
Jaj de rosszul is nyugodtam!

„Magyar Kalliope” kisére kerest s ma már szokatlan czime egy csinos kiállítású füzetnek, mely a Zrínyi, Vörösmarty és Debreczeni eposzait (a Szigeti veszedelmet, Zalán futását és a Kiovi csatát) széptanilag fejtegeti. Nem tudjuk miért nem ment tovább, s nem fejtegette Arany János Buda halálát is, melyben a magyar eposz-alkotás — így befejezetlenül is — tetőz eddigéig. Különösebb még, hogy a „Szigeti veszedelem”-ről van legkevésbé, s „Kiovi csatá”-ról a legtöbb mondani valója. A szerző, Moller Ede, egyébiránt szorgalommal olvasta mind a tárgyalta műveket, mind a mi rólok eddig íratott; eredetisége s önállósága nem sok, de elég élénk megfigyelő képessége, s egyes frázisokat leszámítva, előadása is jó. Mindenesetre érdekes, ha irodalmunk egyes ágai vagy művei behatóbb vizsgálat alá vetetnek, s írántok ily uton is figyelem ébred s vizsgálódás keletkezik. A mű 16-ol r. 250 lapra terjed, Sopronban jelent meg. Budapestben Aigner L. bizománya, de ára nincs feljegyezve.

Történeti fölfedezés. Fraknói Vilmos, a muzeumi könyvtár igazgatója, nagy eredménnyel vizsgálta közlebbi olaszországi és németországi utjában a könyvtárakat. Ugyanis — mint a „Föv. lapok”-ban olvassuk — a müncheni bajor államlevéltárban megtalálta a Hunyadi-eslád archivumának nagy részét, melynek történetirőink eddig csak az itteni kamarai levéltárban őrzött töredékét ismerték. Mátyás király fiának Corvin Jánosnak özvegye Frangepán Beatrix másodsor Brandenburgi György-

höz ment férjhez, ki a hatvani országgyűlés idején kénytelen lévén elhagyni az országot, magával vitte a Hunyadi-levéltárat is. Így került az Anspachba, homnan több Münchenbe vitetett. Történetünk számos rendkívüli fontosságu okiratot (a XIII. század közepétől kezdve) tartalmaz e levéltár, mely a Hunyadi-eslád múltját is sok tekintetben új világításba mutatja be. — Egyéb érdekes, a Zápolya-korra vonatkozó adatokon kívül Modenában Fraknói 26 új, ugynevezett Hyppolit-kodexet (Esteri Hyppolit esztergomi érsek számadó könyvei) talált; eddig kettőt ismertünk.

A természettudományi társulat kiadásában megjelent: „Magyarország vaskövei és eastermánya, különös tekintettel a vas legfőbb kémikái és fizikai tulajdonságaira.” Irta Kerpely Antal selmeczi bányászati s erdőszeti akadémiai tanár. A mű három táblázattal a szövegben, négy rajzmelléklettel és tizenegy fametszettel van ellátva. Összesen 81 nagy 4-rét lapra terjed. Ára 2 frt 50 kr.; a társulat rendes tagjainak 2 frt. A természettudományi társulat e nagy gondjál és alaposan irt mű kiadási költségeit a rendelkezésére álló országos segélyből fedezte. Valóban hézgapótló mű jelent meg e monographiával.

Korizmic László önálló kötetben is kiadta a „Gazdasági Lapok”-ban és a „Pester Lloyd”-ban közlebből megjelent cikkeket a következők cím alatt: „Tanulmányok és reflexiók az osztrák-magyar monarchia ki- és beviteli forgalmát illetőleg. 1851—1874.” A közlebbő váumgyi tárgyalások alkalmára sok adatot tartalmaz e munka, mely tanulságokat von le a számok halmazából.

Kvassay Jenő munkatársunknak egy cikket jelent meg a mult hó folytatás az „Annales des ponts et chaussées”-ban, melyben a vízsebességmérő új elméletét vezeti le. E legelső mérőnköi folyóiratban, mely a francia közlebbő minisztériumnak hivatalos közlönye, 46 évi fenállása óta egy idegentől sem jelent meg cikket.

Várady Antal felszólítja gyűjtőt, hogy izeiket május elején küldjék be, miután a kötet jövő hóban valószínűleg megjelenik. A kiadást Kókai Lajos vette át, ki az expedicióról is gondoskodik.

Czigány nyelvtan. Irta György losonezi főgymnásiumi tanár „Czigány-nyelvtan”-t irt és adott ki, melyet Császka György szepesi püspöknek ajánl. A bevezetés után, melyben a czigányokról s azok nyelvéről általában szól, részletesen adja a grammatikát, olvasmányokat, sőt még egy pár dalt is közöl, s végül rövid czigány-magyar szótárt nyújt. Szerző a czigánynyelvet a szanszkritól származtatja le; a czigánynyelv nagyon eltávozott ugyan ez ősanjától, de még így is felismerhető eredeti vonásaiban, kivéve a spanyolok közt, hol egészen a spanyol nyelv szabályainak vetette alá magát. A czigánynyelv tele van idegen szavakkal és ez onnan ered, mert a mint keresztül utaztak a különböző országokon, új fogalmakat találtak mindenfelé, de sokkal tünőbbak lévén, semhogy új szavakat képezzenek, átvették a hallottakat minden habozás nélkül s csakis a nyelvükben divó régezeteket fűzték az új szavakhoz. Szerző szerint: a czigány nyelv nagyon egyszerű és könnyen megtanulható.

„Az ésszög vezérelve.” Értekezés a „principium essendi, fiendi et cognoscendi” nyomán. Irta Dr. Wekerle László. „Ily című füzet jelent meg Aigner Lajosnál. Ára 1 frt.

Függelék az 1877. évi jogásznaptárhoz. Szerkeszti Szántó József, köz- és váltó ügyvéd. Tetty Nándor bizománya. A „Jogász naptár” első szerkesztése és összeállítása óta a kormány közegei, törvényhatósági, bírósági s egyéb tisztí körökben már is tetemes változások álltak be; a most megjelent Függelék tehát kiegészítő pótlékok képez, mely a változásokat betűrendben és lapszám szerint tinteti föl. A szerkesztő díjmentesen küldi meg mindazoknak, kik a Jogász-naptárt eddigéig megszerezték.

Folyóiratok. A „Földrajzi Közlemények” ápril-havi füzetének első s egyszersmind legérdekesebb, legnagyobb közleménye: „A németalföldi gyarmati és gyarmatrendszer Kelet-Indiában” gr. Zichy Ágostól. Érdekes közlése még: „A földrajz halottai 1876-ban” s a „Balkán-félsziget irodalma.” A kisebb cikkeken is meglátszik a szerkesztő Berecz Ant. tanár gondos keze. — A „Magyar Tanügy” márciusi füzetének tartalmából megemlítjük Kont Gyula értekezését a természetjárás módszeréről, dr. Alexander Bernát ismertetését Lewas bölcseztörténetéről, tekintettel annak magyar fordítására, Lederer Ábra-

hámét az ismétlő iskola tantervének reformjáról. Közölve van e füzetben továbbá Bain A. értekezése „A nevelés mint tudomány” Lechner László fordításában, Malmos értekezése a klasszika ok kezeléséről, Volf György bírálatá Simonyi magyar nyelvtanáról s a közoktatásügyi miniszter rendlete a középtanodai módszeres értekezletek tárgyában.

Hirhager Károly, a legelső budapesti könyvkötők egyike, a ki az akadémiai könyvkötő-vállalat kötéseit is készíti, diszes bekötési táblákat készített a Vasárnapi Ujság számára, angol vászonból, gazdag aranyozással és dombornyomással ellátva. Ezek 1 ft 60 kr-ért rendelhetők meg s megrendeléseket a „V. Ujság” kiadóhivatala (Egyetem-utca 4.) is elfogad. A külföldi illusztrált vállalatoknál régóta vannak már divatban az ily táblák, s kiválóan ajánlja csinoskölsejök, tartósságok és — mivel nagyban gyárthatnak, — aránylagos olcsóságok. Volt alkalmunk látni a Hirhager által a „Vasárnapi Ujság” számára különböző — vörös, zöld és kék — színekben készített bekötési disztáblákat, s bátran ajánlhatjuk olvasóinknak, felhíva figyelmüket a lapunk mai számában erre vonatkozó hirdetésre.

A nemzeti színházban a mult héten adták először Sardon és Crisafullinak Huszár Imre által fordított „Godelot-hotel” című három felvonásos vígjátékát. Az egész azon fordul meg, hogy a hős, kit nősilni küldenek, és egy barátja, a „hotel” franczia szó által tévedésbe ejtve (a „hotel” urasági káfélt, de vendéglőt is jelent) jövendő apósának házát vendéglőnek, őt magát fogadósnak, jövendő menyasszonyát pedig vendéglől cselédnek nézi. Ebből sok mulatságos jelenet fejlődik ki, de három felvonás után kérésztől elnyújtva mégis erőszakoltan tűnik föl. Ujházi Godelot-papában, Molnár a leányában, Szathmáriné a nevében, Náday a leánynevezőben és Halmi a barátjában sokszor ragadtak kacagására a közönségek. A darab második előadásakor, mely az elsőnél sokkal összefüggőbb és görüldékenyebb volt, még jobban tetszett. — Ugyancsak e héten lépett föl Masini tenorista is először az „Ayda”-ban, másodsor a „Rigolettó”-ban. Mind a két előadásával elragadta a közönséget, nem hangja erejével vagy terjedelmével, de azzal a virtuozitással, melyvel hangjával bánni tud. Az éneklés művészetét oly magas fokra vitte, hogy az elsőrendű tenoristák közé méltán sorozható. Vele együtt „Ayda” czimszerepében Kausser-Gerster-Berta asszony, Gerster Etelka k. a. nővére is fölépelt, de nem azzal a sikerrel, melyhez az ujabban hallott művészek szerencsés szereplései hozzá szoktatták közönségünket.

A népszínházban „Sztrogoff Mihály utja” e hó 25-én ért véget, s most már megy tovább Gráczba, Berlinbe. Zajos estéket s nagy jövedelmeket szerzett a népszínháznak hat héten keresztül. Jelenleg egy operette van színen, „Koziki”, melynek zenéjét Lecocq írta. Japán történet, sok bohósággal, s néhány félremagyarázhatatlan kétértelműséggel. Koziki mint japáni trónörökös meg nevelve, el is foglalja a trónt, és meg is házasodik, mikor kiderül, hogy voltaképpen nem is trónörökös, de meg nem is fiu, hanem lány! A zene kellemes, a szöveg tarka, a kiállítás diszes, az előadásban a legjobb erők vesznek részt és Soldosné a czimszerepben szépen énekel s játszik. A japáni speciálisok közt van egy kédbabáló jelenet is, mikor Ficzo góker a komédiássá lett Kozikit egy táblához állítja, s késeket dobál rá, úgy hogy egészen késekkel lesz tele körűle a tábla. Ez czirkuszbeli produkció volna, ha komolyan történnék, de ügyesen alkalmazott gépezet által csak a dekorációt egészíti ki; a veszedelmes kések nem fenyegetik Soldosné.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia ápr. 23-án tartott ülésén dr. Wenzel Gusztáv tartott fölvilágást „A tárnoki jogról”, mely a magyar jogi élethez sok érdekes adatot tartalmaz. A tárnokmesterről nevezetük tárnoki jognak, mert a tárnok a városi jogszolgáltatás vezetője, főbírája volt. A régi magyar tárnoki jog a XV. század elején jegyezgetett föl latin nyelven, 1420 körül, s rendszeres mű, mely az akkori tudományos színvonalon áll. Szabályozza a különböző osztályok jogkörét, a vagyon-forgalmat, pénzületeket, családí viszonyokat, örökösödést. Jogtör-

ténelmi szempontból érdekes, hogy számos, az államlétben csak nemrég érvényesült reform-eszmét a községi élet körén belül már négyszáz év előtt mint megalapítottakat mutat föl. A tárnoki jog szabályszerűleg valamennyi városban érvénnyel bírt, noha nem bizonyítható be, hogy törvényhozás útján keletkezett volna. Több földesuri hatalom alatt álló szabad községben is érvénnyel bírt. E fölőlvást *Balassy* Ferencnek Ludányi egri püspökről írt élet-rajza követte. Ludányi történelmünk érdekes politikai alakja, kit elvei szilárdaságért kortársai „vas-fejűnek” neveztek el. Zsigmond uralkodása alatt élt, s nagy befolyást gyakorolt az ország ügyeire. Zsigmond király, alkotmányellenes intézkedései által, és különösen Albert osztrák herczeggel kötött s azután a nemzetre is ráerőszakolt örökösödési szerződésével az országot ekkortájt nagy elégtelenséget keltett; a nemzet igen nagy része Nápolyi László pártjára állott. Ludányi is e párthoz tartozott; de midőn László pártja legyőzetett, Ludányi később volt gazdag püspöki jövedelmét elhagyni s önkényes számkivetésbe menni Lengyelországba, sem-hogy önmagát megtagadja, királyi kegyelmért es-dezzék. Csak 1421-ben, Stibor püspök halála után foglalta el püspöki széket, s még három évig kormányozta az egri egyházmegyét. Ludányi Egerben felsőbb tanintézeteket alapított és tanárokként a bécsi egyetemhez fordult.

A Kisfaludy-társaság apr. 25-ki ülésén *György* Vilmos a költemények egész sorát olvasta föl; bemutatva Gehroek „Örök ifjúság” című költeményét, Nagy Zsigmond fordításában; *Palóczy* Lipót fordításait svéd és dán költeményekről; *Reveszky* Gyula „Tuldek én minden esakdórást” és *Indali* Gyula „Tavaszsza!”, „Barnult avar”, „Pénz és leány” és „Alkonyi dal” című eredeti költeményeit. Ezután *Bereicz* Árpád egy kis vigjátékot olvasott föl „Kék szoba” címmel. A folyó ügyek közül fölemlítjük, hogy Csengery Antal az akadémiától járó tiszteletdíját a Kisfaludy-társaságnak ajándékozta. A stratfordi Shakespeare-emlékre a budapesti nemzeti színház, népszínház és a Kisfaludy-társaság tagjai körében 90 frt gyűlt egybe. Kiadás végett beküldtek egy „Álmok álmodója” című regényt, és Racine, „Eszter”-ének fordítását, az előbbi Beöthy Zsolt és Vadnai tagoknak, az utóbbi Zichy Mihálynak adatként ki bírálat végett.

A belga király és a magyar földrajzi társulat. A belga király táviratilag köszönte meg dr. Hunfalvy Jánosnak a földrajzi társaság elnökének, tiszteletbeli taggá választását. Egyszermind utasította bécsi követét, hogy tegye magát érintkezésbe a m. kir. földrajzi társasággal a nemzetközi expedíció ügyében, melynek a király élnöke.

A nemzeti kaszinó szétküldte meghívóit május 3-án ünnependő 50 éves jubileumára, azon urakhoz, kik Széchenyi István gróf felhívását követve 1827-ben május 3-án mint első alapítók a kaszinó alakítására beiratkoztak. Ez alapítóknak ma már alig tízedrése él. Ezek közt van: Pálffy herceg, gróf Károlyi György, gróf Károlyi István, gr. Erdődy Sándor, báró Vay Miklós, Szogyényi László, s még néhányan.

Az orsz. magyar képművészeti társulat ápril hó 29-én, délelőtt 10 órakor az akadémia-palotában tartja évi közgyűlését.

A kisdiedvédő egyesület e hó 22-én tartotta évi közgyűlését Tisza Kálmáné elnöke alatt, és számosak részvevése mellett. P. Szathmáry Károly titkár öröndetes adatokat sorolhatott föl a tevékeny egyesület egy évi történetéből. A képezde épülete elkészült s 32 nő iratkozott be, kik jó eredménnyel tettek le a vizsgálatot, és az óvodába 81 kisdied járt. Az egyesület osztályi buzgó munkáit a gyűjtés és pártfogás kiterjesztésében, s noha a rózsaszínű kisdied óvodája építkezése sokba került, a folyó évre mégis 7171 ft 10 kr pénztári többlet maradt. Kralovszky Istváné urhölgy igen jól gazdálkodva vezeti az intézeti élelméletet. A múlt évi bevétel 77,691 ft 77 kr volt, a kiadás pedig 70,510 ft 10 kr. Az egyesület főtevékenysége most, miután a képezde és minta-kisdied óvodája létrejött, az óvodák terjesztése országosra. E végett a közgyűlés a választmány következő indítványait fogadta el: a törvényhozás meggyőztetését, hogy a kisdiednevelés ügyét törvény által rendezze; a kormány, hatóságok és egyesüle-

tek felhívását arra nézve, hogy a kisdiednevelés általánossá legyen; az ügy népszerűsítését küldött-tek és rőpirat által. A pénztárnoki jelentés szerint: van jelenleg 333 alapító 45,425 ft tőkével; ebből azonban 22,023 ft 90 kr künn van, s a kamatokkal is sokan hátralékban maradtak. Rendes tag 208 van. Ajándékokban az egyesület tavaly 688 ftot kapott. Új év óta is több alapító és rendes tag jelentkezett.

A kolozsvári „Mária-Valéria”-árvaház évkönyve 1876-ra. Negyedik évfolyam. Igénytelen kis könyvecske jelent meg e cím alatt, de a mely többet ér némely hangzatos versgyűjteménynél, mert a valódi jótékonyaság művei vannak benne, s letörült könyvek ragyognak szürke lapjain. Átveszünk a kis könyvecskeből a következő adatokat. Az árvaházi egyesület 1872-ben alakult. Alapító tagja, kik alapítványait után kamatot fizetnek, van 178; olyan, a ki a tőkét befizette, 79. Az alapítvány összeg 100 frt, de vannak alapítók 200, 500, sőt 1000 frtál is. Ő felsége a királyné is 500 forintot alapított. A kamatozó alapítványok összege 11,800 frt; a befizetett alapítványoké 12,500 frt. Rendes tagja, évenkénti 2 frt befizetéssel, van az egyesületnek 242. Ezenkívül egyszer mindenkorra tett ajándékozások, stb. A pénztári állása 1876 végén 28,438 frt. Az intézetnek saját háza van, melynek építéséhez a város, a minden nemes család, közművelődési és emberbaráti érdekre áldozni kész Kolozsvár is hozzájárult; jelenleg 40 árva van az intézetben elhelyezve; s az eddigi rendes felügyelőnk mellé újabbban segéd is adatott. Az intézet élén, mint elnök b. Bornemisza Ignác, mint alelnök Bán István, s mint titkár Szász Domokos, mint pénztárnok ö. dr. Szabó József állanak. A pénztári kezelést a legközelebbi (márcz. 28-ki) közgyűlés, a 3 férfiből álló szimvizingáló bizottság jelentése alapján, kifogásolatlannak találta. Ugyane közgyűlés, ellenőrré ö. dr. Kócsi Károlyt választotta, a választmány tagjai számát pedig 36-ról 50-re emelte, a teendő halmaza miatt. — Örömmel vesznék tudomást az ily jótékony célú intézetek működéséről s gyarapolásáról.

A párisi magyar egyesület, melynek érdekében Zichy Mihály jeles művésznök sokat fáradozik, szép virágzásnak indult. Nemesek anyagilag segítyei Párisban tartózkodó, segélyre szoruló hazánkfiai, hanem azoknak szellemi tekintetben is előnyöket nyújt, a mennyiben az egyesület helyiségeiben felolvasások és előadások tartatnak. Van ez egyesületnek 787 kötetnyi könyvtára, és Zichy Mihály elnök közbenjárásával idővel díszessé fejlődő képtára is. A tagok száma 63 s azonkívül számos tiszteletbeli tag, mint Tisza miniszterelnök, Ghyecy Kálmán, Türr tábornok, Falk Miksa stb. A pénztári kimutatás szerint, az egyesület tisztán fenmaradt pénzkészlete 7000 frank. Az egyesületnek vannak rendes orvosai, kik a betegetek díj nélkül gyógyítják. Közelebb tartották az egyesületi szász felavatásának ünnepélyét, s gyakran rendeznek társas összejöveteleket és estélyeket.

Kárpáti muzeum. A Kárpát-egyesület, tudvalevőleg elhatározta, hogy Közsmárkon kárpáti muzeumot hoz létre. Ez elhatározásban nem annyira az egyesület csekély vagyonára, mint inkább a közönség részvételére számított, remélve, hogy az egyesület, mint az ország javára szolgáló népgazdasági és művelődési tényező, támogatni fogja. E muzeumban a Kárpátok állat-, növény- és ásványországának gazdag termékeit rendszeresen akarják bemutatni, a mi a bányászati sorkontól, az ismertszerzésre pedig bő anyagot szolgáltató leendő. Az egyesület előjárásait tehát fölhatározta a közönséghez, hogy a muzeumot adományokkal gyarapítani sziveskedjék, megnevezve a tárgyak lehelyét s ismertetve röviden azok netáni jellemző sajátosságait. Az adományok Generich Károly gyógyszerész urhoz, Kézsmárkára küldendők. A kinek e muzeum gyarapítására szolgáló tárgya van, bizonyára engedni fog e felhívásnak.

Mi ujság?

A Corvinákat e hó 25-én adta át a külügyminisztérium Falcon effendi, a bécsi török konzul. Egy hivatalnok vette át, s b. Wenkheim miniszter fog intézkedni. A Budapestre szállítás felől. A Corvinák lehozatala szombatra e hó 28-dikára volt kitűzve. Laubhaimert egyetemi rektor, Pulszky Ferenc s Ráth főpolgármester kíséretében veszi át azokat az illető bécsi tisztviselőtől s az egyetemi könyvtára szállítják. A jövő héten pedig valamely nap azok az egyetemi könyvtár olvasó-termében vagy a muzeumban a rektor és a muzeumi igazgató által a közönségnek ünnepélyesen be fognak mutatni.

Tahir bej e hó 25-én utazott vissza Bécsből Konstantinápolyba, a nélkül, hogy hozzánk is ellátogatott volna, a hol pedig ugyancsak várta mindenki. Az ő fogadtatására megindult készleteket tehát fölelőle a „vendéglátó bizottság” mely a konstantinápolyi szofták fogadtatására alakult. Hanem a szofták

is megálltak Ruscukban, s az a hír járt, hogy Konstantinápolyba visszahívták őket, mert most a háboru kitérését nem tartják oly időnek, mely alkalmas volna, hogy a török ifjúság éppen ekkor viszonyozza a budapesti egyetemi ifjúság látogatását. — Lapunk zártakor az a hír érkezett, hogy a szofták csakugyan utban vannak Budapest felé. E hó 26-án indultak el Ruscukból Orsova felé. Vasárnap délre várják őket Budapestre.

A szabadságolt államnyu honvédeknek a hadparancsnokság meghagyta, hogy minden török demonstrációtól tartózkodjanak.

Petőfi Sándor felől nagyon kalandos és valószínűtlen hír terjedt el Szatmáron, hol Boros Sándor azt beszéli, hogy Petőfi a szibériai olombányákban raboskodik. Boros maga is ott volt fogoly, s állítólag biztos tudomása is van Petőfi életben léteéről. A csár tehát nagyon konkrallhatna a mi kezünk végett a szultánnal, ha a Corvinák mellé visszaadná Petőfit. Hanem ezt még a vérmes hajlandóság sem hiszik. A szenzációs hír azonban több lapban oly irányu felszólalásokra adott alkalmat: tenne kormányunk lépéseket annak megtudására, vajjon az oroszok magyar hadi foglyait csakugyan Szibériába hurcoztatták-e, s általában nincsenek ott magyar foglyok. Nevezetesen Hegedűs József ur Nyiregyházáról a következőket írja a „Nemz. H.”-nak: „1867. okt. 10-én találkoztam Borsodmegyében egy az ottani Ároktól községből való emberrel, ki éppen akkor került haza Szibériából. Ez egyén 1849-ben mint honvéd fogatott el a csatateren, sok század magával Szibériába hurcoztatott, s az ottani olombányákban dolgozott 1867-ig, midőn is sikerült megszöknie. Állítása szerint többen szöktek meg együtt, de még több száz volt honvéd maradt Szibériában.”

A maros-vásárhelyi Bem-szobor bizottsága a következő napokban hirdeti ki a pályázatot. A szobor 3 méter magasságu lesz, talapzata 5 méter, mely erdélyi márvány-fajból készül. A pályázó hazai szobrászok részére két díj lesz kitűzve, egy 100 és 50 drb körmőzsi aranyos díj, feltételül köttetvén ki, hogy a beküldendő főszoborminták legalább is egy méter magasak legyenek. Az egész szobor költségei 20,000 frtra vannak számítva, eddig 15,000 frt gyűlt be, a többi szüntén adakozás útján reméli a szoborügyi bizottság beszerezni.

A heidelbergi egyetem nagy kitüntetésben részesítette az a törvényjavaslat, mely országgyűlésünk elé terjesztetett a bankügyi kiegyezésről. A sok mindenféle indokolás, melléklet és függék közt van egy a 80 milliónyi bankadósságról, mely annak idejében a közös állami adósságok közé nem vétetett föl, s most a magyar és osztrák részről, kiküldendő regnikoláris bizottságok fogják vitatni, hogy mennyiben illet az minket. Ha azonban nem tudnak megegyezni, akkor a heidelbergi jogi fakultás dönti el a kérdést. Miért éppen a heidelbergi, s miért nem — például — az upsalai? — töprenkednek a kíváncsiak, s míg egyik fél abban vél magyarázatot találni, hogy Heidelbergben van a tetemes híri Blumtschli, ki az államtudományok nagymestere, mások azonban még tetemesebb nagyságnak tulajdonítják a megemlékezést Heidelbergre. Ott van a híres óriás hordó, s azt csak mindenki tudja, hogy „in vino veritas”.

Rudolf trónörökös e hó 24-én tette le Bécsben a vizsgálatot a magyar közjogiól. A trónörökös, ki a magyar földrajz s közjog kivételével, minden tantárgyat németül tanult, folyékonyan, minden németes kiejtés nélkül beszél magyarul. A vizsgálaton elmondta a magyar közjog rövid történetét a legújabb időkig s ezután az arany bulláról, a pragmatika sanctióról, az 1848-ki törvényekről, az 1867-ki kiegyezésről s Horvátországnak Magyarországhoz való viszonyáról szolt kimerítően. Ő Felsége nagyon meg volt elégedve s elismerését fejezte ki a tanárnak, Bartos miniszteri tanácsosnak. A trónörökösnek még csak a német közigjogot, a diplomáciát s a gyakorlati tengerészetet kell tanulmányoznia s ezzel befejezi tanulmányait, a mi ez év végéig várható. A tengerészet tanulmányozására e nyáron Miramarba s azután Polába megy.

Rómer Flóris derék tudósunkat hír szerint a nagyváradi káptalanhoz kanonoknak fogják kinevezni, valószínűleg a nemrég elhunyt Kozásek

helyére. Rómer azonban a fővárosi tudományos körök nem fogják elveszteni, mert a hely, melyre kinevezik, „stallum litterariae,” s e javadalom, melynek tudományos célja van, nem kötelezi az ott lakásra.

A IX. nemzetközi statisztikai kongresszus határozatai hivatalos kiadásban megjelentek az Athenaeumnál e cím alatt „Nouvelles session du congrés international de statistique á Budapest.” A negyedrét alakban kiadott kötet Keleti Károly előszavával az összes előadói jelentéseket, indítványokat s határozatokat, József főherczeg megnyitó s Trefort miniszter bezáró beszédét tartalmazza s ezenkívül függelék gyanánt országok szerint osztályozva a résztvevő tagokat s végül egy táblázat, melyben a nemzetközi statisztikai kongresszusok tagjainak száma hasonlítatik egybe. Budapesten jelen volt a kongresszuson 267 magyar s 175 idegen; az idegenek száma ekkor volt a legnagyobb, míg a belföldiek száma az előbbi kongresszusokhoz képest csekély volt, legtöbb (666) belföldi jelent meg a florenzi ülésen.

Rajner főherczeg és neje jelenleg a spanyol udvar vendégei Madridban, s mint ilyenek a múlt napokban egy bikaviadalon is jelen voltak, mely a legbátrabb matadorra nézve halállal végződött.

A honvédelmi minisztérium hivatalos helyiségei számára palotát építenek a várbeli Szent-Györgytéren. A palota terveinek elkészítését egy külföldi fiatal építésre bízták, pedig e tekintetben kiváló erővel rendelkezünk itthon is.

A régészettel buzgó foglalkozó Torma Zsófia urhölgy a berlini muzeum választmányától köszönő levelet kapott, a miért dr. Volt régészeti buvárlatait Hunyadmegyében buzgó támogatni sziveskedett.

Tahir bej-ről egy dalt énekelnek most mindenfelé, melyet a bécsi küldöttség egyik tagja csinált. A dal egyik szakasza így hangzik:

Rajta pajtás, irtítsuk a poharat,
Fojtsuk belé a keserű gondokat,
Ne busuljunk lesz még idő, mikor hej!
Eljő hozzánk jó barátunk Tahir bej.

Változatos időjárás. Akármily igazi áprilisi szélyt követ a most az időjárás, még ebben is kirozum az a három nap, melyről Hátszegről értesítettek. A múlt héten ugyanis egy napon erős villámlás és dörgéssel járó éjhaboru volt ott, másnap egész nap napsugaras meleg tavaszi idő, harmadnap oly erős havazás, hogy mezőkön és házakon féllábnnyira volt a hólepel.

Száz éves hajadon. A fővárosban Radvánszky Johanna nevű száz éves lány él, ki e napokban a soroksári uton elgyöngülés következtében összerogyott, s kórházba kellett szállítani.

Nagy gyalogverseny volt a londoni Agricultural Hallban fogadásból O'Leary és Weston híres gyaloglók közt. Ápr. 2-án hajnalban indultak meg, hogy 520 angol mértföldnyit utat tegyenek meg a csarnokban, és O'Leary apr. 7-én este 10 óperz híján 11 órakor végezte be az 520 angol mértföldnyit gyaloglást, 10 mértfölddel előzve meg társát. O'Leary a hat nap alatt összesen 28 órá (legtöbbet a negyedik, s legkevesebbet az első napon) míg a vesztes fél öt órával kevesebbet pilent. O'Leary néhány hónappal ezelőtt Chicagoban már megverte Westont vagy 50 mfölddel, 500 mföldet 143 óra alatt járva meg. O'Leary könnyű angol sétatruhában járt, egyenesen, karjait rendszeresen lógatta, s mindegyik kezében kis fasulyt tartott, a mozgás elősegítésére. Westonnak legkisebb baja sincs; de O'Learynek a két talpa néhány napi orvoslást igényel. Egy Crossland nevű ember, a leg-híresebb angol gyalogló, hat napi versenyre hitta ki O'Learyt 1000—1000 fontra. O'Leary elfogadja a kihívást, ha a verseny pünkösdig megtartható.

Borzalmas családi dráma tartja izgatottságban Somogy megyét, s meg is döbbenhet mindenkit e szörnyű eset, mert a társadalmi kötelékek szakadását látni benne. A tekintélyes és előkelő Mérey-családban örökösödési viszály volt, s Mérey Ignác nyug. kapitány és Mérey Kristóf eltökélték, hogy fegyverrel állnak boszút, s oda vetik a boszúállásért saját életüket is. Elhatározták, hogy megölik Gyula nevű öccsüket, ki Bárdibükön lakott és sógorukat b. Majthényit, ki Nagy-Atádon járásbíró volt, valamint ennek nejét is, azután pedig öngyilkosok lesznek. E hó 26-án Mérey Ignác elment Nagy-Atádra, Kristóf pedig Bárdibükbe, (N.-Atádoz közel fekvő helység,) hogy a borzasztó szándékot végrehajtásák. Ignác lelőtte b. Majthényit, ki meghalt, aztán nővérére (Majthényi művelt nemes lelkű neje) lőtt, ki azonban nem halt meg. Ekkor magát

lőtte agyon, s halva maradt ott. Mérey Kristóf ezalatt Gyula öccsét rohanta meg, de a golyó csak karját találta. A pisztoly másik csövét maga ellen fordította, s e lövés halált hozott rá. A társadalom gyászos eseményei közt kevés van, mely vadságban hasonló lenne e boszúálláshoz.

Öngyilkosság. Hatvanban apr. 24-ikén reggel 8 órakor Juhász, köztisztviselőben állott ügyvéd agyonlőtte magát. Juhász fiatal özvegyet hagyott hátra. Más hír szerint a fegyver tisztogatás közben véletlenül sült el.

Egy 13 éves öngyilkos. A bécsi konzervatorium egy magyar növendéke, Balogh György Bécsben felakasztotta magát. Egyike volt az intézet legtehetségesebb növendékének. Elhatározásának oka az volt, hogy több havi koszt és szálláspénzt elköltötte, s félt anyja szemrehányásaitól, kit más napra várt.

Házaló poéta. Egy eperjesi jogász, ki üres óráiban — s ugy látszik, ezek igen számosak — versfaragással foglalkozik, nyakába vette az országot és házról házra járt előfizetőt fogni, „Kebellhangok” című versgyűjteményére. A sámsoni jegyző nem vette tréfára a dolgot s eltolonczoztatta a költő házát, Debreczenbe, hol aztán szabadon bocsátották.

Levél a királyhoz. Világos János a következő homályos, de rövid folyamodást intézte ő felségéhez: „Világi János tinói Alazatos solanga igen elvgyok szegi kedve lölkom Apám ha vala mive megisiteni jel esne. Költynön Aprilt nemtom hányodi kán, mert kalan dariomion nits. 1877 Evben Világi János magankeze.” Kivül: „Adasik Ferencz Józseff ő folsiginek Aszriai Házában 1877 Evben Bécsben.”

Hány ujság van a világon? Az „Illustrirte Zeitung” szerint az öt világrészben körülbelül 24,000 hirlap létezik, mintegy 50,000 hirlapíróval és 2,500,000 előfizetővel — ez pedig a legkisebb mérték szerint van számítva. Az európai államok következőképen oszlanak meg e tekintetben: Németországban van 3750 lap, Angliában 2500, Franciaországban 2000, Ausztria-Magyarországban 1500, Olaszországban 1200, Helvétiaiban ugyanennyi, Spanyolországban 350, Svédországban s Belgiumban egyenként 300, Dánia, Hollandia s Portugáliában egyenként 250, Török- és Görögországban egyenként 100, Amerika 9000, Ázsia, Afrika, Asztrália egyenként 100 hirlappal rendelkeznek. E mennyiségnek több mint felét a politikai ujságok töltik be. Árnnyal legkevesebb vidéki lap van Angliában s Franciaországban, hanem e két országban van a legtöbb világlap.

A chinin ára legközelebb roppant felszokott. Mig ezelőtt kilogrammját 80 frton lehetett megkapni, most 305—325 frtot kérnek érte. E hallatlan áremelkedésnek az az oka, hogy Kolumbiából a chinin kivitelét a háboru gátolja.

A csár távirata. Sándor csár saját leányának, az edinburghi lgnének így távirta meg a harcüzzenetet: „Atyád a háborut nem kerülheti el. Sándor.”

A bukaresti postaigazgatóság tudatja, hogy Romániában a Duna mentében a pénz- és áruszállítás meg van szüntette. A vasutak csak is hadi szolgáltatást teljesítenek, a mi sok aggodalmat okozott, mert a raktárakban sok gabna van összehalmozva és most könnyen az orosz csapatok prédája lehet. Orosz- és Törökország közt a távirai összeköttetés is meg van szakitva.

A „Bukaresti Híradó” kívándorol. Vándory Lajos, a „B. H.” szerkesztője, az oroszoknak Romániába való benyomulásának ideje alatt lapjának fennállását Bukarestben veszélyeztetve vélén, Ruscukba ment, lépéseket tenni az iránt, hogy lapját a háboru tartama alatt e városban adhassa ki.

Az első csata. Kis-Ázsiában, Edrehennél történt az első csata török és orosz seregek közt apr. 25-én. Erről Hassán pasa, a battumi hadosztály parancsnok következő jelentést küldött ápr. 26-ikáról Konstantinápolyba: A határról két órányira előnyomult orosz csapatokat 25-dikén a törökök fölirtottatták; a kifejlődött ütközésben az oroszok 800 embert vesztek. A harcokat ma folytatják. A török flotta ágyuzza Sefketilt.

„Háboru-krónika.”

Ily czim alatt egy, képekkel ellátott új válatat indul meg a Franklin-társulat kiadásában május elejétől kezdve. E válatat célja a most kitört keleti háboru alkalmából a Franklin-Társulat hetilapjainak előfizető közönsége részére tájékoztató közlönyül, s egyuttal kiegészítőjeül szolgálni a hirlapok elszórva megjelent közleményeinek. Tartalma ehhez képest a következő lesz:

A háboru keletkezének rövid története. — A harczó és a háboruban közvetlenül érdekelt államok hadi erejének ismertetése. — A szereplő hadvezérek és államférfiak élet- és jellemrajza. — A harcztérek leírása: ama pontok, területek és vidékek ismertetése, melyekben a hadi műveletek történnnek. — A háboru egyes eseményeinek, csatáinak, ostromoknak stb. leírása. — A harczó népek ismertetése. — Érdekesebb epizódok, történetek a csatateri és tábori életből, stb. stb.

A „Háboru-krónika” közleményei könnyen érthető, népszerű modorban lesznek írva, s képekkel illusztrálva.

A „Háboru-krónika” hetenként egyszer fog megjelenni egy oly nagyságu íven, mint a „Képes Néplap.” — Ezen lapra csupán a „Vasárnapi Ujság”, a „Politikai Ujdonságok” és a „Képes Néplap” előfizetői fizethetnek elő s ezek részére a „Háboru-krónika” együtt fog szétküldetni a nevezett lapokkal a következő külön előfizetési árak mellett:

a kiknek előfizetése az említett lapoknál június végével lejár, tehát két hónapra — ft. 40 kr.
kiknek előfizetése szeptemberben jár le, tehát öt hóra — „ 90 „
kiknek előfizetése december végével jár le, tehát nyolcz hónapra — „ 1 „ 40 „

Minthogy az előfizetés csak a nevezett lapok előfizetőitől fogadtatik el, ennek igazolásul a kik a „Háboru-krónika”-t megrendelik, fölkeretnek, sziveskedjenek a czimszalagból, mely alatt lapjaikat kapják, egyet a megrendelő postautalvány szélére ragasztva kiadóhivatalunkhoz beküldeni.

A megrendelések a Franklin-Társulat kiadóhivatalához Budapest (egyetem-utca 4 sz.) intézendők.

Uj előfizetés május elsejétől.

A „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” két hóra (május—június) 2 frt, — a „Háboru-krónika”-val együtt 2 frt 40 kr.

A „Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok” öt hóra (május—szeptember) 5 frt, — „Háboru-krónika”-val együtt 5 frt 90 kr.

Csupán a „Politikai Ujdonságok” két hóra (május—június) 1 frt, — a „Háboru-krónika”-val együtt 1 frt 40 kr.

Csupán a „Politikai Ujdonságok” öt hóra (május—szeptember) 2 frt 50 kr, — a „Háboru-krónika”-val együtt 3 frt 40 kr.

A „Képes Néplap és Politikai Híradó” nyolcz hóra (május—december) 1 frt 40 kr, — a „Háboru-krónika”-val együtt 2 frt 80 kr.

A „Vasárnapi Ujság”-ból január elsejétől kezdve teljes számu példányok még folyvást kaphatók, évnegyedenként 2 ftjával, egyes havi füzetek 70 krjával.

A Franklin-Társulat hirlapkiadó-hivatala

Budapest egyetem-utca 4. sz.

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napokban: KUNREGYI KAMIL, Budaváros alkaptánya, a m. kir. államvasutak elnöki titkára. — KANDÓ JÓZSEF, birtokos Domonyban, 66 éves korában. — CSOMA MIHÁLY, sárospataki nyug. tanár, 70 éves korában. — ROCHEL JÁNOS (b. Simonyi Lajos volt miniszter mostoha apja) igen művelt öreg ur, 74 éves korában Aradon. — LABANCZ SÁNDOR, a munkács-egyházmegyei gör. kath. káptalan kanonkjája, 74 éves korában, — PLOSSNER FERENCZ veszprémi apát-kanonok 60 éves korában Veszprémben. — ID. FARKAS FERENCZ, az esztergomi primási urolnak nyug. tisztartója 74 éves korában. — FERER ISTVÁN, sződi káth. lel. kész. — LÓCSIKY IMRE, nagyváradi papnövendék, Gyulán. — SZABÓ GYULA, 3-ad éves joghallgató, 23 éves korában Pécsen. — ÖZV. GHYCYZ MATTYÁS

szül. Pizzagalli Erzsébet, köztisztviselőn élt urnó Komáromban, 54 éves korában. — Özv. Szokol Ignác szül. Farkas Anna (Szokol Viktor ismert író édes anyja) Nagy-Várán 75 éves korában. — BEREZ ANTALNE, szül. Wagner Lujza, a jeles fővárosi tanár neje, 36 éves korában. — Özv. NÁNYAS GÁBORNE, szül. Király Erzsébet 80 éves korában Debreczenben. — CSÁKY ZSÓFIA grófné 26 éves korában Bécsben, honnan holttestét Kassára szállították. — EISLER FÜLÖPNE szül. Back Karolina, Szeged egyik jótékony hölgye, 24 éves korában. — Kállay Béni orsz. képviselő kis fia: ISTVÁN; két év előtt született két ikerfia közül most a másodikát is elragadta a halál szülői szerető köréből.

Szerkesztői mondanivaló.

H. K. A beküldött három költemény közül legcsejesebb s a mai izlésnek is legjobban megfelel a „Végre még is...”. De tartalmi tekintetben ez is köznap, száraz, megzengett dolgok ismétlése. A költői beszélyke, (vagy románca?) nagyon gyöngy, belső alkattal, hangjával a harmincas évek költészetére emlékeztető. A sonett sem jobb. S ez a mellett még két nyelvtani vétessel is ékeltlenkedik, holott a sonett a legkisebb foltot sem tűrő forma. Ime: bésodortaték (—tatam helyett), mert —ikes igének amaz nem első, hanem harmadik személyi formája; és: család, család helyett, ugyanazon okból.

Patkószeg. „A munkási mezőn” című költeményben van némi hangulat; s bár közölközték nem találjuk meg nem foghatjuk, hogy kerülhetett egy tollból ki a más kettővel, melyek ezimeit más rovathoz fogja on találni.

Oh tréfás... Érthetetlen szöveg, elég csinos formában.

Szabolcs. „A pir s tojások ünnepe”, ez évre már későn érkezett. Jövedelme felhasználjuk; de ha addig várni nem akar: az esetben ártásosnak a kijelölt helyre.

A lipóci község. Népmondákat nem így, minden belső alakítás nélkül s csak csekély frázisokkal felékesítve, kell kidolgozni. Nem közölhetők.

Kritikán alul. Merengés. Sólajom. Ritornell. — A jövő képe. Allegoria, antik jambus sorokban. — Mit sem bánom. Hol van oly szép leány. — Honszeret. A Petőfi (gy!) Társasághoz (a t. társaság nem közönné meg, ha kiadnák!) — A földműves élete. Szerets-e? (Megnyitlik a bimbó-ajak) — Levél kedvesemnek. Ne mondj kedves... Lemondani?

Még jöni kell. Nagy eszmékkel küzdeni, nagy szavakat hengergetni, csak annak való a ki teljesen hatalmában tartja a nyelvet, a kifejezést; így csupa nehézség, homály, bombaszt és érthetlenség az egész vers. Pedig kár érte; meg látszik rajta a fő és az érő szív egyaránt.

R. M. emlékére. Magán körben, ismerősök, résztvevők közt megjárja. Közölségre nem alkalmas, mert irodalmi vagy épen költői beccsel egyáltalában nem bír.

Sárospatak. B. A. Az érdekes közleménye e hétre már későn érkezett, legközelebb fölhasználjuk.

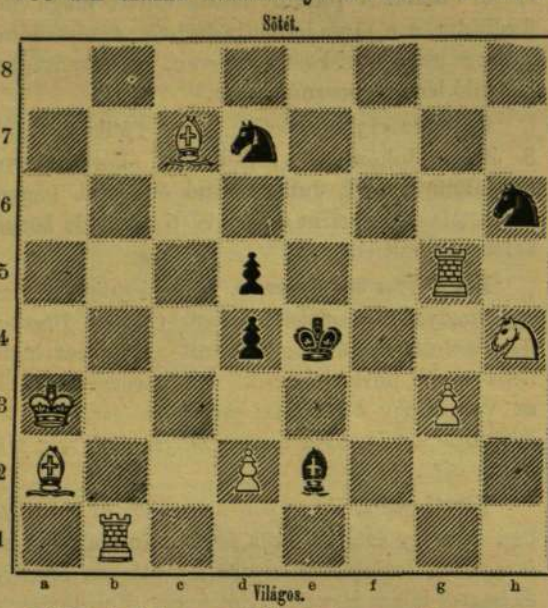
HETI-NAPTÁR. Ápril. hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög orosz	Izraelita
29 V 4	Maximin	64 Cantate	17 B 3 János
30 H	Sienai Katalin	Eutróp	18 Simeon
1 K	Fülöp és Jak. a Fülöp	Jakab	19 János
2 S	Athanasz, Zsig.	Zsigmond	20 Vízszentel. E. 19
3 C	feltalálása	Kereszt fölfel.	21 Janár
4 P	Monika, Flóris	Flóra, Amália	22 Paracletus
5 S	Pius pápa, Got. János	23 György	24 Sab. 5. p.

Hold változása. C Utolsó negyed 5-én 35 percenként, déli 12 óra ut.

SAKKJÁTÉK.

908-dik számú feladvány. Arnell J.-től.

Világos indul s az ötödik lépésre mattot mond.

903-dik számú feladv. megfejtése.

Wilmsers R.-től.

Világos.	Sötét.
1. Kh6—g5	Hb5—a7: (a)
2. Hf5—d4	Ke4—d4: (b)
3. Kg5—f4	t. sz.
4. V mattot ad.	

(a)	(b)
1. d2—d1V	
2. Hf5—d6+	Hb5—d6:
3. V7—e6	Ke4—f3
4. Ve6—g4 mat.	

(b)	
1. Ha7—c6	
2. V7—f4+	Ke4—d5
4. c2—c4: mat.	

Helyesen fejtették meg: Veszprém: Fülöp József. Gelsen: Glesinger Zsigmond. Sárospatak: Gérecz Károly. Debreczenben: Zagyva Imre. Miskolcson: Hartmann testvérek. Bognáron: Mayer K. Budapest: Németh Péter, K. J. és F. H. Marosvásárhelyt: Csipkés Árpád. Kolosmonostoron: Branner Gyula. T. Polgáron: Lyszauner és Munk. A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Veszprém: F. J. A 904 sz. f. megfejtésében világos első lépésre Vh8—h7 következett Ff7—e8, mi történik azután?

Tartalom: Tahir bej (arckép). — A t-szeli kocsi (képpel). — Dérnyé naplójából (folyt.). — Kecskeméthy Anré (arckép). — Zubovics új találmánya (képpel). — Konstantinápoly képek (képpel). — A növényvilág óriásai. — Salvini Tamás (arckép). — Egyveleg. — Melléklet: Egy cserkesz „huszár-csiny”. — A titkos írás története. — A föld népe. — Itt a háború. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság? — Halálosok. — Szerkesztői mondanivaló. — Nyilt-tér. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

(L. Egyetem-tér 2. sz.)

Legolesőbb politikai magyar napilap.

Előfizetési felhívás

NEMZETI HIRLAP-ra.

A „Nemzeti Hírlap” tárgyalja a politikai napi kérdéseket rövid, világos, népszerűen tartott vezércikkben és kisebb közleményekben. Itt megtaláljuk az olvasó a törvényhozás üléseiről, bizottságok, szakbizottságok, pártklubok tanácskozásairól rövid, de kimerítő tudósításokat, távirati és újságosi rovatában a legújabb híreket.

Azon általános elismerést, melyet e lap a múlt évi szerb-török háború alatt gyors, pontos és kimerítő tudósításai által kivívott, igyekeznünk fog az orosz-török háború alatt is kiemelni. Külföldi levelei és harczterít tudósításai lehető gyorsasággal és alaposasággal fogják olvasóit a bekövetkező, s hazánkra nézve oly nagyfontosságú napok eseményeiről értesíteni.

A „Nemzeti Hírlap”, mindennap egy iven, a szükséghez képest, évenként 50—100-szor félírvnyi melléklettel, ünnep utáni napokban pedig félírv fog megjelenni; s ezuttal is a legolcsóbb politikai napilap, mely a hírlapolvasó igényeit kielégítheti.

A „Nemzeti Hírlap” előfizetési ára:

Egész évre	16 frt — kr.
Félévre	8 „ — „
Negyedévre	4 „ — „
Egy órá	1 „ 40 „

Az előfizetési pénzek a „Nemzeti Hírlap” kiadói hivatalába (Budapest, Franklin-Társulat egyetem-utca 4. sz.) intézendők, legelőszörben postautalvány útján.

A „Nemzeti Hírlap” kiadóhivatala.

Előfizetési felhívás

KELET NÉPE

című politikai napilapra.

A KELET NÉPE bátran és határozottan kitűzte az ellenzéki zászlót ezelőtt másfél évvel, bátran és határozottan fogja azt lobogtatni az új évben is.

A KELET NÉPE a konzervatív irány határozott képviselője, minden jóra való törekvésnek erélyes támogatója, minden visszaélésnek, romlottágnak kielhelhetlen ostromozója.

Az orosz-török háború alatt harczterít tudósításai lehető gyorsasággal és alaposasággal fogják olvasóit a bekövetkező, s hazánkra nézve oly nagy fontosságú napi-eseményekről értesíteni.

A KELET NÉPE hetenként hatszor egy nagy iven — a szükséghez képest félírvnyi melléklettel — ünnep utáni napokon pedig félírv mint esti lap, tehát minden nap megjelenik.

A „Kelet Népe” előfizetési ára:

Egész évre	20 frt — kr.
Félévre	10 „ — „
Negyedévre	5 „ — „
Egy órá	1 „ 80 „

A „KELET NÉPE” kiadóhivatala.

(Budapest, egyetem-utca 4.)

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJSÁGOK együttl: egész évre — 12 frt, félévre — 6 „. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 8 frt, félévre — 4 „. Csupán a POLITIKAI UJSÁGOK: egész évre — 6 frt, félévre — 3 „.

18. szám. — 1877.

Budapest, május 6.

XXIV. évfolyam.

TÖRÖK VENDÉGEINK.

BUDAPEST vasárnap óta folyton ünnepel. Vendégek vannak körében, kiket a szeretet hozott ide, a barátság, a testvéri vonzalom érzete, s kik itt baráti rokonszeret és oly fogadtatást találtak, minő csak önkényt jöhet s minőt lehetetlen volna megrendelni hivatalosan. A főváros sok fényes fogadást és lelkes örömet látott már; de a milyen a török vendégek üdvözlése volt, olyat csak nagy időközökben és nagy események közepette tud följegyezni egy-egy ország fővárosa krónikájába. Maguk a keleti fényhez szokott törökök is nem egyszer mondták, hogy „álmodni sem mertek volna ilyen fogadtatásról, a toll azt leírni nem tudja s a nyelv göröcsöket kap, ha azt elbeszélni megpróbálja.”

Valóban nehéz ugy leírni és ugy jellemezni a török vendégek fogadását a főváros lakossága részéről, hogy arról annak hű fogalma legyen, ki nem volt tanuja. Részt vesz ebben minden, szívvel-lelekkel, nagy és kicsiny, ifjú és öreg, férfi és nő, — csupán egy van, a kinek nem látszik tudomásának lenni róla: a „hivatalos” Magyarország. De a „nem-hivatalos” ország, az lelkesen ünnepli vendégeinket s a főváros oly meleg kifejezést ad az egész ország érzelmeinek, hogy ha valamilyen, ugy ebben bizonyára megérdemli az „ország szíve” nevét.

A merre csak járnak, mindenütt örömrivalgással fogadja a nép, kendődobogtatással és kalapemelgetéssel üdvözlí; ifjaink azon vannak, hogy kellemessé tegyék itt mulatásukat, szórakoztatják, élvezetik a látni érdemes helyekre; országos gyűjteményeink, tudományos és műintézetek megnyitnak előttük, s elibök tárják kincseiket; színházaink ünnepi előadásokat, egyleteink társas összejöveteleket rendeznek tiszteletükre.

„Éljen a szofta,” ez most az „adjon-isten” és „fogadj-isten” Budapest. Hogy miért szofta? ki tudná megmondani, ha csak nem azért, hogy mitőlünk egyetemi ifjak vittek kardot Abdul-Kerimnek, s a török küldöttség most a „magyar szofták” látogatását viszonzozza. A közönség laikus

SZULEJMAN SEJK EFENDI.

(Boros, Doctor és Varságh fényképe után.)

HIRDETÉSEK.

Egy határozottan petít sor, vagy annak helye egyszeri lgtatásnál 15 krajczár; többeslör lgtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden lgtatás után 80 kr.

frt 2.50 80 centimeter hosszú frt 2.50
valódi hajfonatok,
teljesek, betét nélkül és minden hozzáfűtés nélkül,
csupa liszt, természetes emberhajból: 2½ frt o. é.; szob-
b 3 frt, 3½ frt, 4 frt, egész 5 frt a legpompásabbak.

Videki megrendelések utánvét mellett,
pontosan, szorosan a hajminta szerint eszközöltenek
sem tetőz tárgyak készséges becsürltetnek.

Löwenbein J. hajfonat-gyára
Budapest, kis mező-utca 30-ik szám, 1. emelet.
Fürt-chignonok a legolcsóbban.

Hordozékok
belyegk számlára.

Göt-koosik
belyegk számlára.

A legjobb és legolcsóbb
vasbutorok kertek és termek számára,
valamint a legújabb szabadékozott tolo ágyak, rugó-
matraccezal és kárpitozással, összetolható mint egy
trameau-szekrény, ajánl

FEIWEL LIPÓT,
vasbutor- és takaréktűzhely-gyáros, Budapest. Raktár:
ország-út 45. sz., a nemzeti színház közelében. — Képe-
árjegyzékek bérmentve. — Ugyanott egy új, 4 kerekű
angol tüzi fecskendő is igen olcsón kapható. 3397

ERZSÉBET SOSFURDÓ Budán.

A gyógyhely keserűvíz forrásai legjobb sikerrel használtak következő betegségeknél: vörbőség, fejfájás, ful-
zúgás, szédülés, ájulás, szívdobogás, mellszorulás; idült
bélhurat, makacs székszorulás, máj és epebajok, lépda-
ganat, aranyér, rást és méhkör, túlságos elhízás, kösz-
vény, idült bőrkütegek a gőrvélykór enyhébb alakjai és női
bajok, idült méh- és petefészeklob, tisztulási zavarok, fehér-
folyás, stb. — Egészséges fekvés, tiszta üde levegő, jutányos
lakások, jó vendéglo, többnemű szórakozás. — Az Erzsébet-
keserűvíz forrás, belső és külső használata, mindenemű
fürdők, méhzuhanások stb. Rendelő fürdőorvos Dr. Bruck
Jakab, Budapest, bálvány-utca, Mocsonyi-féle ház.

A fürdő-idény május hó 1-én kezdődik.
A társaskocsik, Pestről állomási hely József-tér, — óránként
közlekednek. — Egyéb felvilágosítást nyújt a fürdő-orvos
és az 3398 igazgatóság.

FÉREG-POR

Kitűnő minőségű,

moly-tinktúra, kámpor, naphtalin, patschonli-fü ajánlja
3292 NERUDA NÁNDOR.
Hatvani utca 10. sz. „az arany méhkashoz.”

Egyenes forrásból.

Szalón-garnitúrák

nagy választékban és lelkiismeretesen készítve, kapha-
tók telepemen; az árak, miután magam lévén a ké-
szítő, magától érthetőleg a legolcsóbbak. Termem
létezik a váci körúton, 61. sz., I. emeleten, a
templommal szemben. Tisztelettel
3340 KARNER JÓZSEF, kárpitos-mester.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest,
egyetem-utca 4.) megjelent és kapható:

Érintkezés az emberekkel.

Irta

B. KNIGGE ADOLF.

A tizenötödik ja vitott kiadás után
NAGY ISTVÁN.

Két kötet.

A két rész egy csinos vászonkötetbe kötve 1 frt 80 kr.